

KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır.

Heydər Əliyev

DIPLOMAT

№ 31 (495) 15-21 Tebax, Avqust sal. il 2022

Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet

Rojnama heftename civakî û siyasî

Qiyməti:

40 qəpik

Bilirsən, nə etmiş kürdlər bir zaman?
Qurtarmış İslamı çox ağır dardan!

Qədim Avropanın xaçpərəstləri,
Yüz illər sındırmış göy məşidləri.

Müsəlman keçmişin öyrənsə əgər,
Kürdün dərgahına daim baş əyər.

Səbāhəddin Eloğlu

İlham Əliyev Davosda İraq Kürdüstan Regional hökumətinin başçısı ilə görüşüb

Prezident İlham Əliyev Davosda İraq Kürdüstan Regional Hökumətinin başçısı Məsud Bərzani ilə görüşüb. Prezident İlham Əliyev xalqlarımız arasında tarixi, mədəni əlaqələrin olduğunu qeyd edərək Məsud Bərzaninin atasının vaxtilə bir müddət Azərbaycanda yaşadığını xatırladı. Məsud Bərzani atasının xatirəsini yad etdiyi üçün dövlətimizin başçısına minnətdarlığını bildirərək atasının Bakı ilə bağlı xatirələrini hər zaman məmnunluqla yad etdiyini vurğuladı. Görüşdə Azərbaycan ilə İraq Kürdüstan Regional Hökuməti arasında energetika, ticarət, idxal-ixrac və digər istiqamətlərdə əməkdaşlıq imkanlarının araşdırılmasının mümkünlüyü qeyd edildi. Məsud Bərzani İraq Kürdüstan Regional Hökumətinin Azərbaycan şirkətləri ilə müxtəlif layihələr üzrə əməkdaşlıqda maraqlı olduqlarını bildirdi, əlaqələrimizin genişləndirilməsi üçün yaxşı imkanların mövcudluğunu vurğuladı.

76 SALİYA WE PİROZBÊ

Em desteya rojnama "Dîplomata Kurd" û "Yekitîya Civata Kurdên Azərbaycanê" bi dil û can, bona 76-salîya cenabî Serokê hêja, **Mesud Mistefa Barzanî** û 76- salîya damezirandina **PDK-ê** pîroz dikin, Serokê hêjara li jîyanê can saxî, emrê dirêj, li sîyasetê serkeftin û li malbetê bextewariyê ji Xudayê mezin û dilovan hîvî dikin. Û hîvîyame ji Serokê hêja ewe wekî zutirekê mizgînîya Kurdistanê Serxwebuyî bide gellê kurd û Kurdistanê. Her bijî.

Bi hurmet û rêz: Tahir Silêman, sernivîsarê rojnama "Dîplomata kurd" û serokê "Yekitîya Civata Kurdên Azərbaycanê"

UNUDULMAYAN ŞAHMALI KÜRDOĞLU

Səh. 4

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN "ŞƏRƏFNAMƏ" ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

Səh. 5

Jîyan û serhatda Serok Mesûd Mistefa Barzanî

Səh. 8

PDK: Wek herdemê berê me ber bi aşti, çareserî û yekrêziya navxweyî ye

Səh. 10

Jîyan û bi serhata azadîkarê gelê kurd Gêneral Mistefa Barzanî

Səh. 10

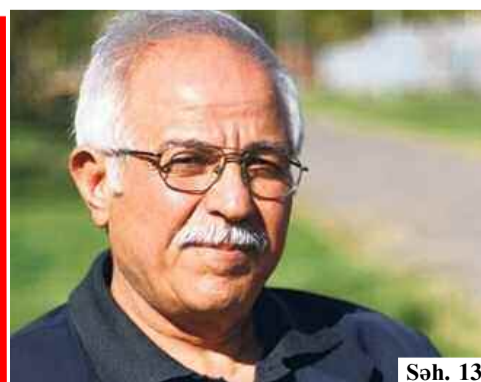
Li Bakurê Kurdistanê û Tirkîyê her ku diçe debara jîyanê zehmetir dibe

Səh. 11

Səh. 4

Müşfiq Məmmədli: Qarabağ və Şərqi Zəngəzur ərzaq təhlükəsizliyimizin möhkəmlənməsində mühüm rol oynayacaq

Səh. 13

Nivisa min a kurdî ya hefteyî di ê de...

Səh. 13

Mela Bextiyar: Li Silêmaniyê, mafya peyda bûye

Səh. 3

Əziz Ələkbərli: "Qərbi Azərbaycandan deportasiya edilənlərin sayı 5 milyondan çoxdur"

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Müslüm Maqomayevin 80 illik yubileyinə həsr olunmuş xatirə gecəsində iştirak ediblər

Avqustun 17-də "Yaşıl Teatr" Bakı Konsert Kompleksində Heydər Əliyev Fondunun təşkilatçılığı ilə dünyaşöhrətli opera və estrada müğənnisi, bəstəkar, SSRİ-nin və Azərbaycanın Xalq artisti Müslüm Maqomayevin 80 illik yubileyinə həsr olunmuş xatirə gecəsi keçirilib. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva tədbirdə iştirak ediblər.

Xatirə gecəsində ulu öndər Heydər Əliyevin Müslüm Maqomayev haqqındakı fikirlərini əks etdirən fraqmentlər nümayiş olundu. Sonra Müslüm Maqomayevin "Odlar Yurdu Azərbaycan" mahnısı səsləndirildi.

Daha sonra Azərbaycan Respublikasının Xalq artistləri Azər Zeynalov, Dinərə Əliyeva, Elçin Əzizov, Emin Ağalarov, Samir Cəfərov, Əməkdar artist Azər Rza, Başqırdistan Respublikasının Xalq artisti Askar Abdrazakov, Gürcüstanın Xalq artistləri Nani Breqvadze, Vaxtanq Kikabidze, İtalyalı tenor, dünyaşöhrətli müğənni Alessandro Safina, Nürnberq Opera Teatrının solisti, vokalçıların Müslüm Maqomayev adına birinci beynəlxalq müsabiqəsinin laureatı Cavid Səmədov, Rusiyanın Əməkdar artisti Yana Melikayeva və digər ifaçılar Azərbaycan və xarici ölkə bəstəkarlarının əsərlərini ifa etdilər. Eləcə də Müslüm Maqomayevin repertuarından əsərlər səsləndirildi, görkəmli müğənni haqqında videoçarxlar nümayiş olundu.

Konsertdən sonra Prezident

İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva və unudulmaz sənətkarın ömür-gün yoldaşı, SSRİ Xalq artisti, məşhur opera müğənnisi Tamara Sinyavskaya səhnəyə gələrək ifaçılarla görüşdülər.

Xatirə gecəsində çıxış edən Prezident İlham Əliyev dedi:

- Bu gün unudulmaz bir gündür. Bu gün səhər əziz Müslümün şəhərimizin ən gözəl yerlərindən birində - bulvarda abidəsini açdıq. Onu da bildirməliyəm ki, bu günə qədər bulvarda heç bir abidə olmamışdır. Birinci abidə Müslümün şəərəfinə qoyulub və bu, təbiidir. Çünki bulvar şəhərimizin gözüdür. Bulvar Müslümün

dən sevimli yeri olmuşdur. Bu gün bu abidə bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan xalqı Müslümü nə qədər sevirdi və o, bu sevgiyə nə qədər layiq idi.

Bu gün bizim incəsənət ustaları bizə gözəl bir hədiyyə bəxş etmişlər. Mən əminəm ki, bu konserti dinləyən hər kəs böyük zövq almışdır. Müslümün unudulmaz siması bir daha gözümüzün önündən keçdi. Onu yaxından tanıyanlar bir daha gördülər ki, o, nə qədər böyük sənətkar, nə qədər gözəl insan idi.

Bugünkü konsertin bütün iştirakçılara təşəkkür etmək istərdim. Biz bu gün səhərdən Müslümün gününü qeyd edirik.

Şəhərin ən gözəl yerində, Dənizkənarı Bulvarda, unudulmaz "Mavi əbədiyyət" mahnısında tərənnüm etdiyi, hamımızın çox sevdiyi Xəzər dənizinin fonunda Müslümün möhtəşəm abidəsi ucalır, onun gözəlliyini, istedadını, qamətini, məğrur simasını, ləyaqətini təcəssüm etdirir. Bu gün biz abidəni açarkən mən dedim ki, indi səslənən "Əlvida, Bakı" mahnısı vəfatından az öncə onun tərəfindən yazılıb və mən onu ilk dəfə Bakıda, Filarmoniyanın binasında keçirilən Müslümlə vidalaşma mərasimində dinlədim, o, mənə çox təsir etdi. Çünki o, şəhərlə, dostları ilə, həyatı ilə

vidalaşdı. Bu mahnını yazmağın ona necə çətin olduğunu, onun hansı hisslər keçirdiyini yalnız təxmin etmək olar. Əlbəttə, bu barədə danışarkən mən dedim, burada ucalan bu abidə onu göstərir ki, Bakı onunla heç vaxt vidalaşmayıb və heç bir zaman vidalaşmayacaq. O, bizimlədir.

Mən bizim ifaçılara təşəkkür etmək istəyirəm. Əminəm ki, bu gün Azərbaycan ifaçılarının gözəl səsləri hamımızı heyran etdi. Bu, bizim fəxrimizdir. Bu, onu göstərir ki, Müslümün yaradıcılığı yaşayır və xalqımızın nəsil-nəsil nümayəndələri yaradıcılıqda zirvəyə ucalır. Bu gün biz Müslümlə onun bütün həyatı boyu fəxr etdiyimiz kimi, bugünkü gözəl ifaçılarımızla da fəxr edirik.

Əlbəttə, mən dost ölkələrdən gələn bizim əziz, sevimli qonaqlarımıza xüsusi təşəkkür etmək istərdim. Bu gün bizimlə olduğunuz, Müslümə olan sevginizə, onun haqqında xatirələrinizə, ona münasibətinizə görə sizə təşəkkür edirəm. Bu gün unudulmaz gündür. Biz əziz dostumuzu, qardaşımızı, Azərbaycan xalqının böyük oğlunu bir daha xatırlayaraq deyirik ki, Müslüm həmişə bizimlədir. Bu gün Nani xanım bu barədə mahnı oxudu. Hörmətli Vaxtanq ölkəmizə həsr edilən gözəl mahnı və ecəzkar popurri ifa etdi. Bu gün çıxış edən bütün ifaçılarımız Müslüm obrazından ruhlanmışdır.

Hamiya Allahdan cansağlığı, bütün ölkələrə, xalqlara firavanlıq arzu edirəm. Yaşasın Azərbaycan. Sağ olun.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Qobustan rayonunda "Diri Baba" türbəsində aparılan yenidənqurma işləri ilə tanış olublar

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva avqustun 12-də Qobustan rayonunda "Diri Baba" türbəsində turizm infrastrukturunun yaradılması ilə bağlı aparılan yenidənqurma işləri ilə tanış olublar.

Azərbaycan Dövlət Turizm Agentliyinin sədri Fuad Nağıyev dövlətimizin başçısı və birinci xanıma türbədə görülən işlər barədə məlumat verdi.

Bildirildi ki, Bakı-Şamaxı magistral yolunun 1,5 kilometrliyində yerləşən, 1402-ci ildə Şirvanşah hökmdarı I İbrahimin əmri ilə tikilən "Diri Baba" türbəsi dövlət mühafizəsinə götürülmüş ölkə əhəmiyyətli memarlıq abidəsidir. Sufi şeyxlərindən birinin şəərəfinə tikilən türbənin bir hissəsi qaya içərisində yerləşdiyindən Qafqazın ən nadir abidələrindən hesab olunur. İkimertəbəli türbə, yaxınlığında yerləşən süni şəkildə yaradılmış bir neçə mağara və kaha, həmçinin üzübüz orta əsrlərə aid qəbiristanlıq və qədim türbə qalıqları birlikdə

vahid bir kompleks əmələ gətirir.

Türbə Azərbaycanın şimal-qərb turizm dəhlizində birinci vacib dayanacaq kimi, il ərzində xeyli sayda turist qəbul edir. Ərazidə turizm imkanlarının yaradılması yerli sahibkarlığın və icma əsaslı turizm dəyər zəncirinin formalaşmasına, bölgənin digər turizm əhəmiyyətli abidələrinin turizm potensialından istifadəyə və regional turizm klasterinin yaranmasına töhfə verəcək.

Məlumat verildi ki, abidənin tarixi-mədəni əhəmiyyəti ilə yanaşı, turizm potensialı qiymətləndirilərək, həmçinin antropogen və təbii amillərin təsiri ilə deqradasiyaya uğramasının qarşısını almaq məqsədilə Dövlət Turizm Agentliyi tərəfindən burada bir sıra infrastruktur və bərpa işləri aparılıb.

Ərazidə bulaq, qurbangah və söhbətqah tikilib, meydan döşəməsi yenilənib, türbəyə qalxan pilləkənlər yenidən üzlənib, ərazi abadlaşdırılaraq oturaçaqlar quraşdırılıb. Eyni zamanda, türbədə gecə işıq-

landırılması təmin edilib, kommunikasiya xətləri qurulub və yenilənib. Bununla bərabər, sel sularını axıdan kanal bərpa olunub, türbə kompleksinin ətrafı çəpərlənib, həmçinin 20 yerlik avto-dayanacaq tikilib.

Diqqətə çatdırıldı ki, XV əsrə aid və abidənin ayrılmaz tərkib hissəsi olan tarixi qəbiristanlığın ərazisində 40 qəbir tədqiq edilib və annotasiyası hazırlanıb. Qəbiristanlığın ərazisi abadlaşdırılıb, burada şeyxlərdən birinin türbəsi aşkar

edilərək arxeoloji işlər aparılıb. Abidənin ətrafındakı 8 mağara tədqiq olunub, onlardan bir neçəsi turistlərin ziyarət edə bilməsi üçün təmizlənərək hazır vəziyyətə gətirilib. Bu abidənin daş kitabəsi tədqiq edilərək rəqəmsal surəti çıxarılıb.

DAŞKƏSƏNDƏ VƏTƏN MÜHARİBƏSİ ŞƏHİDİ RÖYAL VERDİYEVİN AD GÜNÜ QEYD EDİLİB

Avqustun 17-də Vətən müharibəsi şəhidi VerdİYev rəhbərlik edirlər. Möhtərəm Prezident,

Röyal Qabil oğlunun ad günü Daşkəsən Şəhidlər xiyabanında keçirilib. Əvvəlcə Şəhidin məzarına gül dəstələri düzülüb, ruhuna dualar oxunub.

Daşkəsən Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Əhəd Abiyev anım mərasimində çıxış edib. O, çıxışında deyib:

Bu gün biz Vətən müharibəsi şəhidi VerdİYev Röyal Qabil oğlunun 28-ci ad günü münasibətilə onun məzarı başına toplaşmışıq. Şəhidimizin ad günündə Rayon İcra Hakimiyyəti Aparatının işçiləri, hüquq-mühafizə orqanları, qazilər, şəhid ailələri, ictimaiyyət nümayəndələri işt-

Müzəffər Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq respublikamızın bütün bölgələrində olduğu kimi Daşkəsən rayonunda da hər bir şəhid ailəsinə və qazilərimizə yüksək həssaslıqla diqqət, qayğı göstərilir.

Bu gün yeni reallıqlar yaradan Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin Dəmir Yumruğu yerindədir, heç kim – nə Ermənistan, nə müxalifət, nə də falabaxan bəzi bloggerlər bunu unutmazın. Ölkəmizdə ən müasir silahlar, habelə "Akıncı" müasir antiterror əməliyyatı keçirəcək texnika hazır vəziyyətdədir. Hər an Azərbay-

canının güclü ordusu düşməne qarşı istənilən tapşırığı yerinə yetirməyə hazırdır. Hər birimiz ölkəmizdə yaranan sabitliyə və əmin-amanlığa görə ölkə rəhbərimiz cənab İlham Əliyevə və birinci vitse-prezident hörmətli Mehriban xanım Əliyevaya minnətdarlığımızı bildiririk.

Allah bütün şəhidlərimizə rəhmət eləsin, qazilərimizə cəzası versin.

Şəhidimiz Röyal VerdİYevin valideynlərinə Allahdan səbir diləyirik.

Digər çıxış edənlər də şəhid Röyal VerdİYevin həyatından və şərəfli döyüş yolundan danışdılar, həmçinin qeyd ediblər ki, Prezident cənab İlham Əliyevin müvafiq sərəncamlarına əsasən Röyal VerdİYev ölümündən sonra "Cəbrayılın azad olunmasına görə", "Qubadlının azad olunmasına görə" və "Laçının azad olunmasına görə" medalları ilə təltif olunub.

Şəhid atası Qabil VerdİYev, anası Sevda VerdİYeva ailələrinə hər zaman göstərilən diqqət və qayğıya görə Prezident cənab İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Tərtərdə Vətən müharibəsi şəhidi Elman Məmmədovun ad günü məzarı önündə qeyd olundu

Torpaqlarımızın bütövlüyü uğrunda gedən döyüşlərdə şəhidlik zirvəsinə ucalan Tərtər rayonunun Borsunlu kənd sakini Məmmədov Elman Bəhmən oğlunun doğum günü məzarı önündə qeyd olunub.

Bu münasibətlə Tərtər Rayon İcra Hakimiyyətində Vətən müharibəsi iştirakçıları və şəhid ailələri ilə işin təşkili şöbəsinin müdiri Ülvi Nəcəfov, YAP Tərtər rayon təşkilatının sədr müavini Azər Ağayev, şəhidlərin ailə üzvləri, qazilər, veteranlar, kənd sakinləri və şəhidin yaxınları şəhidin məzarını ziyarət edərək önünə gül dəstələri düzüb, ruhuna dualar oxuyublar.

Qeyd edək ki, N sayılı hərbi hissənin müddətdən artıq xidmət keçən hərbi qulluqçusu Məmmədov Elman Bəhmən oğlu 17.08.1991-ci ildə Tərtər rayonunun Borsunlu kəndində anadan olub. 03 oktyabr 2020-ci il tarixdə Füzuli istiqamətində gedən döyüşlərdə qəhrəmancasına şəhid olub.

Şəhid Məmmədov Elman Bəhmən oğlu 44 günlük Vətən müharibəsində Füzuli istiqamətində gedən döyüşlərdə göstərdiyi igidliyə görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin müvafiq sərəncamına əsasən ölümündən sonra "Füzulinin azad olunmasına görə", "Vətən uğrunda" və "İgidliyə görə" medalı ilə təltif olunub.

Şəhidin ailə üzvləri onlara göstərilən diqqət və qayğıya görə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevaya öz minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Allahdan bütün şəhidlərimizə rəhmət, qazilərimizə can sağlığı diləyirik.

Niyazi Bayramov sakinlərlə növbəti səyyar görüş keçirib

Prezident İlham Əliyevin və Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyevanın tapşırığı və tövsiyələrinə uyğun olaraq Gəncə şəhərində mütəmadi olaraq vətəndaşlarla səyyar və fərdi görüşlər keçirilir. Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Niyazi Bayramov növbəti dəfə Azərbaycan Texnologiya Universitetində sakinlərlə görüşüb, onların müraciətlərini dinləyib.

Açıq hava şəraitində keçirilən görüşdə millət vəkili Pərvin Kərimzadə, Nizami və Kəpəz İcra Hakimiyyətlərinin başçıları Nizami Hacıyev, Eldəniz Xudiyev, İcra Hakimiyyətinin məsul əməkdaşları və aidiyyəti qurumların rəhbərləri iştirak ediblər.

Şəhər sakinləri onları narahat edən məsələləri gündəmə gətiriblər. Səsləndirilən müraciətlərdə işlə təminat, müalicə, mənzil növbəliliyi və digər məsələlər üstünlük təşkil edib. Niyazi Bayramov tərəfindən sakinlərin səsləndirdikləri problemlərin qısa zamanda aradan qaldırılması istiqamətində müvafiq tapşırıqlar verilib, bir çox məsələlər yerində öz həllini tapıb.

Qeyd edək ki, vətəndaşlarla səyyar görüşlər mütəmadi olaraq şəhərin müxtəlif ərazilərində keçirilir.

Laçın Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Aqil Nəzərlinin növbəti görüşü-səyyar qəbulu Şamaxıda keçirilmişdir

Laçın Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Aqil Nəzərlinin laçınlı məcburi köçkünlərlə növbəti görüşü-səyyar qəbulu 2022-ci il 18 avqust tarixdə Şamaxı rayonunun Mədrəsə qəsəbəsində keçirilmişdir.

Şamaxı rayonunun Mədrəsə qəsəbə bələdiyyəsinin binasında 38 nəfər laçınlı məcburi köçkünün iştirak etdiyi görüş-səyyar qəbulda çıxış edən Laçın Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Aqil Nəzərli ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə 44 günlük Vətən Müharibəsində qazanılan qələbədən, qısa müddət ərzində işğaldan azad olunmuş ərazilərdə aparılan geniş tikinti və quruculuq işlərindən, ölkə rəhbərinin işğaldan azad olunmuş ərazilərə mütəmadi səfərlərindən, Laçın rayonunun ərazisində iki mühüm dövlət əhəmiyyətli obyektin - Güləbird Su Elektrik Stansiyasının açılışında və Laçın rayonunun Qorçu kəndi ərazisində beynəlxalq hava limanının təməlqoyma mərasimində iştirakından, eyni zamanda 2022-ci il 26 iyun tarixində bir daha Laçın rayonu ərazisinə səfər etməsi zamanı Laçın Beynəlxalq Hava Limanında aparılan tikinti işlərindən, "Qorçu" elektrik yarımstansiyasında görülən işlərdən, "Həkeriçay" su anbarı layihəsi ilə tanış olmağından danışmışdır.

Rayon rəhbəri çıxışında eyni zamanda şəhid ailələrinə, müharibə əlillərinə, məcburi köçkünlərə göstərilən diqqət və qayğıdan söz açmış, son illər məcburi köçkünlərin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı xeyli işlərin görüldüyünü, 100-dən artıq müasir yaşayış kompleksinin və qəsəbələrin salındığını, digər köçkünlərlə yanaşı yüzlərlə laçınlı məcburi köçkün ailəsinin də yeni mənzillərlə təmin edildiyini bildirmişdir. O, daha sonra çıxışında Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın ölkənin sosial-iqtisadi həyatındakı xidmətlərindən söz açaraq, respublikada məcburi köçkünlərin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətindəki

çoxşaxəli fəaliyyətindən də danışmışdır.

Səyyar qəbulda iştirak edən məcburi köçkünlərin müraciətləri dinlənmiş, həmin müraciətlərə baxılması üçün aidiyyəti üzrə konkret tapşırıqlar verilərək, icrası nəzarətə götürülmüşdür.

Qəbulda Laçın Rayon İcra Hakimiyyəti başçısı aparatının məsul işçiləri, həmçinin müvafiq inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndəliyin işçiləri iştirak etmişlər.

Səyyar qəbulda iştirak edən rayon sakinləri doğma torpaqlarımızın işğaldan azad olunmasına, onlara dövlət tərəfindən göstərilən davamlı diqqət və qayğıya görə ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevə tükənməz minnətdarlıqlarını bildirmişlər.

UNUDULMAYAN ŞAHMALI KÜRDOĞLU

Sənət sirlərlə, möcüzələrlə doludur. Sənətkar ömrünü bitirir, amma onun yaratdığı sənət yaşayır. Dahi Üzeyir Hacıbəyovun, Azərbaycan musiqi sənətində izləri qalan, heç bir vaxt unudulmayan Cabbar Qaryağdı oğlu, Bülbül, Seyid Şuşinski, Keçəçi oğlu Məhəmməd, Xan Şuşinski, İslam Abdullayev, Zülfü Adıgözəlov, Yavər Kələntəri, Mütəllim Mütəllimov, Yaqub Məmmədov kimi sənətkarları yaşadan da onların sənətidir. Belə sənətkarlardan biri də Şahmalı Kürdoğlu idi. O, bizim muğam sənətində öz dəst-xətti olan, səsi ilə fəleklərə meydan oxuyan misilsiz bir ifaçıydı. "Rast" muğamını demək olar ki, əksər xanəndələrimiz oxuyur, amma hələ də Şahmalının oxuduğu "Rast"ın təsiri duyğulardan silinməyib.

Mən Şahmalı Kürdoğlu ilə dost deyildim, amma onun vurğunuydum. Və günlərin birində (1991-ci ildə) bu gözəl sənətkarın dəvətilə Ağdamda, Qiyaslı kəndində onun qonağı oldum. Səhərə qədər yatmadıq, Şahmalının öz ömrü-günü, keçdiyi həyat və sənət yolu haqqında onun şirin söhbətinə qulaq kəsildim. Şahmalı Füzulini çox sevirdi, bu dahi şairin qəzəlləri onun dilindən düşmürdü. Elə səhəri o qəzəllərlə açdıq.

Şahmalı haqqında "Qobustan" curnalına bir yazı hazırladım. Amma yazı çap olunanda Şahmalı dünyada yox idi. Şəhid olmuşdu.

İstəyirdim ki, onun haqqında bir kitab yazım, bu bənzərsiz sənətkarı tanıdım. Amma yaza bilmədim. Hər dəfə o kitaba başlamaq istəyəndə "Rast" muğamını dinləyir, Şahmalının qəm dolu, qəhər dolu, həm də sanki bu dünyaya, fələyin gərdisinə üsyan dolu səsinə eşidir, əlim-qolum boşalırdı.

İllər keçdi. İndi budur, Şahmalı haqqında bir kitab yazılıb. Onu Fazilə Qaraxanqızı yazıb. Ömründə Şahmalını görməyən, amma onun səsinin heyranlarından olan bir xanım. Ağdamın Pirzadlı İsmayılbəyli kəndində, ziyalı ailəsində doğulan, bir müddət xanəndə kimi tanınan, amma indi şair-jurnalist kimi oxucuların diqqətini cəlb edən bir xanım.

"Şahmalı Kürdoğlu". Fazilə xanımın kitabına elə bu adı seçib. Kitabda üç əsas xətt görürəm: birincisi-Şahmalı

Kürdoğlu sənəti haqqında müəllifin özünəməxsus düşüncələri, ikincisi onun

keçdiyi məşəqqətli həyat yolu, üçüncüsü Şahmalını sevən sənət dostlarının onun haqqında xatirələri.

Müəllif Şahmalı haqqında nə bilir, nə eşidib, onların heç birindən yan keçmir. Ş.Kürdoğlu orta məktəbi Qiyaslıda bitirir, sonra Ağdamda pedoqoqçu texnikumu başa vurur, sonra da Türkmənistanda hərbi xidmət. Hərbi xidmətini başa çatdırır, amma orada universitetə daxil olur, hüquq fakültəsini bitirir. Qayıdandan sonra isə atası vaxtilə qaçaq olduğu üçün Şahmalıya iş vermirlər, o müəllimliklə məşğul olur. İş elə gətirir ki, Şahmalını Bakıya dəvət edirlər. Böyük bəstəkarımız Fikrət Əmirov Ağdama gəlir. Onun məqsədi Opera teatrına səsi olan, "Leyli və Məcnun"da oynaya bilən xanəndə tapmaq idi. Şahmalı və Bakir Haşimovu bu niyyətlə Bakıya dəvət edirlər. Ş.Kürdoğlu həm Opera teatrında, "Leyli və Məcnun" operasında çıxış edir, həm də filarmoniyada konsertlər verir. Beləliklə, məşhurluq başlayır. Az sonra o, "Rast" muğamını yazdırır və bir muğam ifaçısı kimi sənətsevərlərin rəğbətini qazanır.

Sonra isə üreyinin sadəliyindən fitnə-fele uyur, yeddi il həbsdə yatır. (Çox təəssüf ki, Fazilə xanımın kitabında bu faktın üstündən keçilib, Şahmalının başına gələn bu əhvalat çoxlarına məlumdur və mən "Qobustan" jurnalındakı yazımda da bu barədə qısaca söz açmışam). Sonra Şahmalı Ağdama qayıdır, yenə müəllimliyini davam etdirir, universitetin filologiya fakültəsini də bitirir, Ağdamın musiqi dünyasına qovuşur, "Şur" ansamblınının yaradıcılarından, fəal üzvlərindən biri olur.

Əlbəttə, bu dediklərimin bir çoxu Fazilə xanımın kitabında çox geniş verilib. Bunlar bir

insanın tərcümeyi-halında görünən cizgilərdir. Amma görünməyən, məlum olmayan cizgilər də çoxdur və Fazilə xanım bizi Şahmalı dünyasının o naməlum cizgilərini tanıdır.

Kitabın yaxşı cəhətlərindən biri budur ki, müəllim xanəndənin muğam haqqında fikirlərini də oxuculara çatdırır. Yəqin ki, xanəndənin dilindən söylənilən bu fikirlər yazılı şəkildə saxlanılıbmış. Şahmalı Kürdoğlu deyirdi: "Muğamın ayrıca bir fəlsəfəsi var, əruzun ayrıca fəlsəfəsi. Hər ikisində ümumi bir cəhət var ki, muğamat yeddi laddan və ayrı-ayrı şöbələrdən ibarətdir. Şeirin əruz vəznə də müxtəlif bəhrlərə və ayrı-ayrı növlərə, təfilələrə bölünür. Bu müqayisəni oxuculara izah etmək yerinə düşər. Məsələn: əruzun "Rəcəz" bəhri muğamın "Çahargah" ruhuna uyğundur. Hər ikisində üsyankarlıq, döyüşkənlik ruhu var. "Həzə" bəhri "Şur" muğamı ruhundadır. Hər ikisi ürekləri ehtizaza gətirir. Bu səbəbdən də "Şur" muğamının bir şöbəsinin adı "Dilkəş"dir. "Dilkəş" fars sözü olub, "ürəyi cəlb edən", "kənül alan" mənasındadır. "Rəməl" dəvə və yaxud dəvə addımı-"Bayatı Şiraz" muğamının ruhuna uyğundur. "Bayatı-Şiraz" muğamı əsrlərdən üzü bəri gələn dəvə karvanını xatırladır. Bu muğamın ruhunda dərin düşüncə, kədər, həsrət, ümumiyyətlə, bir ağırlıq, bir ləngər var. İstər ustad oxusun, istərsə də yeniyetmə cavan, bu muğamın ruhundakı kədəri, zəhmi dərinəndən dərk edir, duyursan".

Hər bir sənətkar haqqında yazılan kitabda onun tək sənəti deyil, həm də bir insan kimi xarakteri də canlandırılır və bu mənada Fazilə xanımın kitabında biz Şahmalını

özünəməxsus bir insan kimi də tanıyır və sevirik. Budur, Ş.Kürdoğlunun qızı Afət xanımın dedikləri: "Şikayət etməzdi atam. Tək-tənha, sevgidən-nəvazişdən çox uzaq sadə bir ömür yaşayırdı. Mən körpə olanda anamın daha atamla birləşməyəcəyini bilən, onunla ailə qurmaq arzusunda olan kəslərə verdiyi cavablar belə olmuşdu: "Hara getsəm, harda olsam evdə də, məktəbdə də, yolda izdə də, elə bilirəm ki, Şahmalı mənimlə birlikdədir, mənim üçün dağ da, daş-qaya da, ağac da, ətrafda məni əhatə edən nə varsa, hamısı Şahmalıdır". Atamın qürurlu bir insan olması hamıya məlumdur". Yeri gəlmişkən qeyd edirəm ki, kitabın araya-ərsəyə gəlməsində müəllifə dəstək olan, onunla bağlı bir çox bilgilərin əldə olunmasında Afət xanımın böyük rolu olmuşdur.

Təbii ki, Şahmalı Kürdoğlu sənəti, həm də onun insani keyfiyyətləri barədə ən səmimi sözü onun sənət dostları deyə bilər. Fəzilə Qvaraxanqızı bu niyyətlə Şahmalı ilə dostluq edən bir çox sənət adamlarına müraciət etmiş, onların fikirlərini də oxuculara çatdırmışdır. Bəzilərinə qısaca nəzər salaq.

AKADEMİK VASİM MƏMMƏDLİYEV: "Şahmalı Kürdoğlunda iki ümdə xüsusiyyət var idi. Birincisi, muğamı gözəl bilirdi. O, nəhəng sənətkarımız Seyid Şuşinskiyə muğamat dərsi almış, muğamın bütün incəliklərinə dərinləndirmişdi. İkincisi odur ki, Bakı Dövlət Universitetinin filologiya fakültəsində Əli Fəhmiddən dərslər almış, əruzunu yaxşı mənimsəmişdi.

..İnsan yaşadığıca kamilliyə can atır. Ömrün kamillik dövrünü yaşayan Şahmalı Kürdoğlu muğamla bərabər söz yaradanı ilə baş-başa qalaraq, Allahı zikr eyləyərək daim ilahi varlığa-öz yaradanına qovuşmağa can atırdı"

XALQ ARTİSTİ ƏLİBABA MƏMMƏDOV: "Şahmalı mənən də, cismən də çox güclü insan idi. Yüksək ifaçılıq qabiliyyətinə və böyük daxili mədəniyyətə malik idi. Onun ifasında lentə alınan "Rast", "Zabul Segah" dəstgahları Şahmalının ortabab ifasıdır. Mən onun məclislərdə daha yüksək səviyyəli ifalarının şahidi olmuşam. O, daim Füzulidən oxuyardı. Paytaxtdan uzaqlaşdığı onun ifasında muğam dəst-

gahlarının lentə yazılmasına mane oldu. Özünün bəstələri vardı. Mən eşitmişdim. Füzulinin bir neçə qəzəlinə təsnif bəstələmişdi".

ŞAİR MƏMMƏD ASLAN: "Unutqan əsrimizdə sanki Füzulinin ruhu doğmuşdu onu-o könüllər sultanını unutmamağa qoymamaq üçün, odu nəfəsinin möcüzəsi olan sözlərinə göy qurşağı rənglərini birə-beş qat artırmaq üçün".

ALİM-TƏDQIQATÇI, XANƏNDƏ VƏLİ MƏMMƏDOV: "Dörd il müddətində bir yerdə təhsil alarkən Şahmalını yaxından tanıdım. O, yüksək mədəniyyətə malik, sadə və səmimi insan idi. Özünə də, başqalarına da tələbkər idi. Bəzən düşüncələrə, xəyallara qapılırdı. Ona xoş münasibəti olan adamdan heç vaxt inciməzdi.

..Satqın ermənilərin öz havadarları ilə torpaqlarımıza hücumu hamı kimi Şahmalını çox qəzəbləndirdi. Qarabağın, el-obanın Məcnunu olan Şahmalı doğma kəndini tərk etməmək qərarına gəldi. Oğlanları nə qədər təkid etsələr də, o, od-ocağından ayrılmadı".

XALQ ARTİSTİ CANƏLİ ƏKBƏROV: "Rəhmətlik Xan əminin səsinin heyranıyam. Şahmalının səsi onun səsinə çox bənzəyirdi".

GÖRKƏMLİ XANƏNDƏ SÜLEYMAN ABDULLAYEV: "Şahmalı çox gözəl oğlan idi. Allah ona elə boy-buxun, elə qədd-qamət vermişdi ki: gur qara saçları, yaraşığı, səsi. Konsertə gələnlər həm onun səsinə, həm də zahiri gözəlliyinə heyran qalırdılar".

Kitabda xalq artisti İslam Rzayevin, tarzən Rafiq Rüstəmovun, yazıçı Mustafa Çəmənlinin, həmçinin bu sətirlərin müəllifinin-Vaqif Yusiflinin Şahmalı haqqında ürək sözləri və xatirələri də öz əksini tapır.

Əlbəttə, müəllif daha başqa, görkəmli sənətkarlarla da görüşə, onların Şahmalı Kürdoğlu şəxsiyyəti və sənəti ilə bağlı düşüncələrini təqdim edə bilərdi. Amma elə bunlar da kifayətdir. Əsas odur ki, bu kitabda bənzərsiz sənətkar olan Şahmalı Kürdoğlu yada salınır, xatırlanır və bizdə də belə bir qənaət oyanır ki, əsl sənətkar heç bir vaxt unudulmur.

VAQIF YUSIFLI
Ədalət.- 2010.-
10 dekabr.- S. 7.

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN “ŞƏRƏFNAMƏ” ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

Əvvəli ötən sayımızda

«Şərəfnamə»dən istifadə edən Avropa müəlliflərinə gəldikdə, demək olar ki, XVII əsrdən başlayaraq, həmin əsər bir mənbə kimi onların nəzərini özünə cəlb etmişdir. Tədqiqat zamanı məlum oldu ki, 1632-1668-ci illərdə fransız səyyahı Jan Batist altı dəfə Orta və Yaxın şərq ölkələrinə səfər etmişdir. O, həmin səfərlərində Kürdüstanı gəzmiş və Bidlis əmiri Əbdal xanla şəxsən görüşmüşdür.

Jan Batistin yazdığına görə o, Əbdal xana hədiyyələr vermiş və Əbdal xan da öz növbəsində ona öz hörmətini göstərmişdir (74, 382).

Jan Batist özünün «Səfərnəmə» əsərində «Şərəfnamə»də qeyd olunan bir hadisə haqqında belə yazır: «Van əyalətində varlı bir tacir baliği çox olan çayı paşadan icarəyə götürür... və ovçular hazırlayır. Lakin ov vaxtı hər nə tuturlarsa balıq yox, ilan olur. O, ildən sonra həmin çay bir daha icarəyə verilmir» (74, 382). Bidlisi bu haqda qeyd edir ki: «Yaz aylarında çayın suyu çoxaldığından balıq göldən çaya gəlirdi. Əhali istədiyi qəder balıq tuturdu. Mənim zamanımda dövlət məmurları həmin çayı icarəyə verirdilər. Təsədüfən o il balıq sudan kənara çıxmıdı... Beləliklə də, o çay daha icarəyə verilmədi» (76, 355-356)

Jan Batistin əsərində «Şərəfnamə» dəkilərə oxşar hadisələrə təsadüf etdiyimizə baxmayaraq, müəllif öz əsərinin heç bir yerində Bidlisinin əsərinin adını çəkmir. Fransız səyyahının Bidlis əmiri ilə görüşməsi və hər iki müəllifin əsərlərində balıq hadisəsinin eyni məzmununda verilməsi, V.Velyaminov-Zernovun yazdığına görə «Şərəfnamə»nin ən yaxşı əlyazmasının Fransada olması (76, 22) belə bir fikir doğura bilir ki, Jan Batist «Şərəfnamə»dən istifadə edən və onun əlyazmasını Fransaya aparən ilk avropalıdır. Ancaq XIX əsrin əvvəllərində Avropada D'Erbelo özünün «Tarix eş-Şərəf xan əl-Bidlisi» və «Tarixi əkrad» adlı məqaləsində «Şərəfnamə»dən geniş bəhs etmişdir. O, bu məqaləsini yazarkən, Katib Çələbinin bibliografik cədvəlindən istifadə edərək onun «Şərəfnamə» haqqındakı qeydinin bədii tərcüməsini vermişdir. Artıq bu dövrdən etibarən «Şərəfnamə»nin əlyazmalarının Avropada mövcud olması ayrıca kürd tarixi ilə məşğul olan şərqşünasların nəzər-diqqətini cəlb edirdi.

Məşhur ingilis şərqşünası Con Malkolm 1815-ci ildə özünün «İran tarixi» adlı əsərini nəşr etdirdi. O, həmin əsərində «Şərəfnamə»yə istinad edərək, kürdlərin iranlı olduqlarını irəli sürürdü (97, 8)

1826-cı ildə «Şərəfnamə»nin tərcümə edilməsi fikri rus şərqşünaslarının nəzər-diqqətini cəlb edirdi. Həmin ildə rus şərqşünası M.Volkov «Asiya» jurnalının 8-ci nömrəsində çap etdirdiyi məqaləsi ilə «Şərəfnamə» və onun müəllifi haqqında bir sıra məlumatlar verdi (133, 210).

V.Velyaminov-Zernov qeyd edir ki: «1826-cı ildən sonra «Şərəfnamə» Avropada öz elmi dəyərini tapdı. Elmə bu xidməti etmək şərəfinə isə Rusiya və rus alimləri nail oldular» (76, 14).

Bu zaman Peterburq Şərq Dilləri İnstitutunun professoru Ş.Fren «Şərəfnamə»ni tərcümə etmək fikrinə düşdü. Lakin onun səhhətinin pozulması belə bir işin icrasına mane oldu (76, 15).

1856-cı ildə Peterburqda Peter Lerxin redaktorluğu ilə kürdlərin əcdadları haqqında bir tədqiqat əsəri hazırlandı. Həmin əsərin yazılmasında «Şərəfnamə»nin əlyazmasından tarixi bir mənbə kimi istifadə edilmişdir (20, 25).

Qeyd etmək lazımdır ki, «Şərəfnamə»nin pərakəndə əlyazmalarından tarixi bir mənbə kimi istifadə olunması prosesi qərb tədqiqatçıları arasında bir də ona görə sürətlə yayılıb elmi əhəmiyyət kəsb etmişdi ki, artıq bu zaman Kürdüstan coğrafiyasını, onun tarixini öyrənmək və kürd dilini tədqiq etmək şərqşünas alim və səyyahlarını maraqlandıran ən vacib və aktual bir məsələ olmuşdur10.

Elmin və siyasətin alimlər qarşısında qoyduğu bu tələb «Şərəfnamə»nin ayrıca bir tədqiqat obyektinə çevrilməsini və onun pərakəndə əlyazmalarının kitab halına salınması zəruriyyətini sürətləndirdi. Bu vəzifəni isə görkəmli rus şərqşünası V.Velyaminov-Zernov yerinə yetirdi. O, bu haqda yazır: «Mən kürd tarixinə aid elmin tutduğu mövqeyi nəzərə alaraq, «Şərəfnamə»nin nəşrini

zəruri hesab edib və bu işə başladım» (76, 20).

V.Velyaminov-Zernov «Şərəfnamə»ni fars dilində tərtib edib, elm üçün daha faydalı olan kitab halında tədqiqatçıların istifadəsinə verməkdən ötrü təxminən 30 il əmək sərf etmişdir. O, bu işlə məşğul olarkən, «Şərəfnamə»nin dörd əlyazmasından istifadə etmişdir. Lakin V.Velyaminov-Zernov qeyd edir ki: Bu dörd əlyazmalarından ən çox fayda verən M.Xanikovun əlyazması və Peterburq İmperator Akademiyasının Asiya muzeyindəki əlyazması olmuşdur» (76, 20).

V.Velyaminov-Zernov bu əlyazmaları bir-birilə müqayisə edərək düzgün nəticəyə gəlmiş və nəhayət, elmə olan xidmətini 1860-cı ildə müvəffəqiyyətlə başa çatdırmışdır11.

V.Velyaminov-Zernovdan sonra Fransız Bernard Şarmua «Şərəfnamə»ni fars dilinə hazırlamaq işi ilə məşğul olmuşdur. Lakin 1869-cu ildə o, ölmüşdür. «Şərəfnamə»nin fars dilinə tərcüməsinin hər iki cildi 1875-ci ildə qurtarmış və Peterburq İmperator Akademiyası tərəfindən nəşr olunmuşdur.

Beləliklə, Kürdüstan tarixinin tədqiqi üçün ən faydalı bir mənbə olan «Şərəfnamə»nin tərtibə salınmasına ilk dəfə olaraq rus şərqşünasları təşəbbüs göstərmiş və bununla da kürd tarixşünaslığının sonrakı inkişafına şərait yaratmışlar. Buna görə də, müasir şərqşünasların əksəriyyəti kürd tarixindən bəhs edərkən, onun inkişaf dövrünün başlanmasını XIX əsrin II yarısından hesab edirlər. Bu haqda fikir söyləyən Yasəmi göstərir ki, «1863-cü ildən sonra kürdlər haqqında əlimizdə daha dəqiq məlumat vardır» (69, 102).

1897-1911-ci illərdə İranda olan fransız elmi heyətinin başçısı coğrafiyaşünas Jak Dümorqan, İran, Azərbaycan və Kürdüstan coğrafiyası haqqında 2 cildən ibarət cəzəl əsər yazmışdır. Müəllif həmin əsərini yazarkən Bidlisi «Şərəfnamə»sindən bir mənbə kimi istifadə etmişdir (71, 238).

1915-ci ildə Peterburqda şərqşünas alim V.F.Minorskinin kürd tarixinə aid yazdığı əsəri çap oldu. Müəllif həmin əsəri üzərində işləyərkən «Şərəfnamə»dən bir mənbə kimi istifadə etmiş və kürd tarixşünaslığında onun əhəmiyyətindən danışıbmışdır (22, 9).

Yenə həmin ildə Berlin Şərqşünaslıq Akademiyasının professoru Fric tərəfindən hazırlanmış «Kürdlər» adlı kitab nəşr oldu. Fricin bu əsəri «Şərəfnamə»nin izahı tərzində yazılmış və bəzi kürd qəbilə adlarının düzgün ifadəsi verilmişdir.

Müasir İran tarixçisi Əbdüleziz Cavahir Kəlam 1928-ci ildə nəşr etdirdiyi «Asar eş-imamiyyət»ə adlı kitabının çox yerində «Şərəfnamə»yə istinadən faktlar göstərmişdir (88, 205).

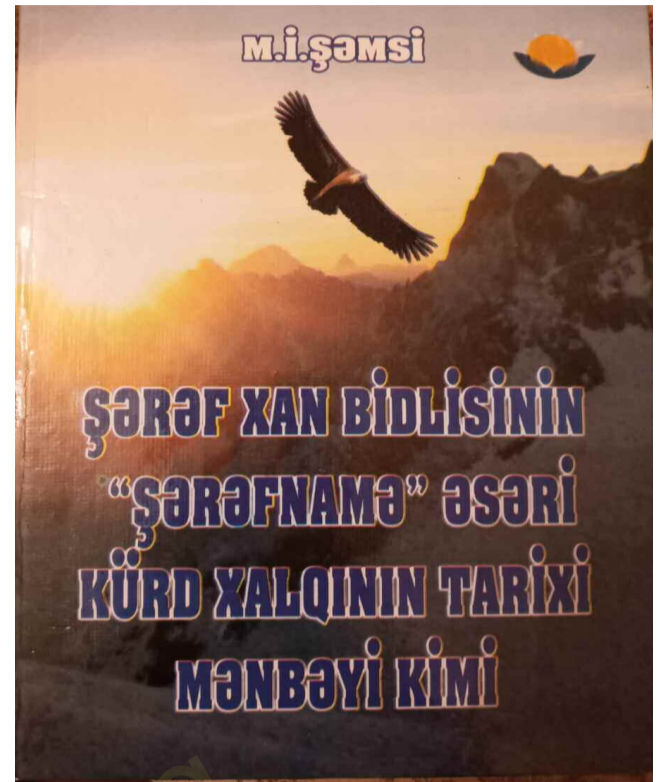
1930-cu ildə Şərq dilləri mütəxəssisi professor Seyid Məhəmmədəli Avni Qahirədə «Şərəfnamə»nin fars nəşrinə çap etdirir. O, həmin əsərin hər bir səhifəsinə ətraflı izah vermişdir. Bu dövrdə «Şərəfnamə» əs-Seyyid Fərəculla Zəki əl-Kurdi tərəfindən ərəb dilinə tərcümə edilir. O, bu tərcüməni V.Velyaminov-Zernovun tərtib etdiyi mətn əsasında hazırlamış və müəllifin bir müqəddimə və geniş izahatla yazdığı bu əsərini «Kürd ensiklopediyası» (121, 2-3) adlandırmışdır. Həmin əsər sonralar bir çox müasir dillərə tərcümə edilərək, alimlərin və ədiblərin kürd tarixini öyrənməsi üçün əsas mənbə oldu.

1930-cu ildə müasir kürd müəllifi Bilec Şirkuvenin Əl-qəziyyət-ül Kordiyətə adlı əsərində «Şərəfnamə»dən bir çox faktlar göstərilir (55, 6-9).

Müasir kürd tarixçisi Məhəmməd Əmin Zəki öz əsəri üzərində işləyərkən, «Şərəfnamə»dən tarixi bir mənbə kimi istifadə etmişdir.

Müasir İran tarixçisi Ələskər Şəmimi Həmədaninin 1932-ci ildə çapdan çıxan «Kürdüstan» adlı əsərinin bir çox hissəsində «Şərəfnamə»yə istinadən çoxlu faktlar vermişdir. O, həmin əsərində kürdlərin fars mənşəli olduqlarını isbat etməyə cəhd göstərmişdir12. «İslam ensiklopediyası»nda İran və Kürdüstan tarixindən bəhs edilərkən, «Şərəfnamə»yə istinadən bir neçə fakt göstərilmişdir (132, 1206) ki, bu da tədqiqatçılar üçün çox faydalıdır.

1932-ci ildə A. Bukşpanın nəşr etdirdiyi əsərdə Sovet Azərbaycanında yaşayan kürdlər haqqında ilk məlumat «Şərəfnamə»yə istinadən verilmişdir. Qarabağ mahalında yaşayan bu kürd tayfaları «Şərəfnamə»də «iyirmi

dörd» lər adı ilə qeyd edilir (76, 32-39; 11, 57).

Məhəmməd Mərdox Kürdüstanı «Tarixə Mərdox» adlı əsərində «Şərəfnamə»dən çoxlu faktlar gətirmişdir.

Sovet kürdşünası Ə.Ş.Şamilov, 1936-cı ildə nəşr etdirdiyi əsərini yazarkən «Şərəfnamə»dən tarixi bir mənbə kimi istifadə etmişdir.

Sovet alimlərindən akademik Ə.Əlizadə XIII-XIV əsrlər Şirvan tarixindən və Şirvanşahlar dövlətindən bəhs edərkən, «Şərəfnamə»yə istinadən bir sıra faktlar göstərir (7; 5).

İ.P.Petruşevski Azərbaycan tarixinə aid elmi-tədqiqat işi ilə məşğul olarkən «Şərəfnamə»dən tarixi bir mənbə kimi istifadə edir. O, Bidlisinin qısa tərcüməyi halını qeyd etdikdən sonra, onun Azərbaycanda I Şah Təhmasib və II Şah İsmayıl zamanında müxtəlif vəzifələr daşdığını və buna görə də Azərbaycanı yaxşı öyrənə bildiyini göstərmişdir. O, təkcə XVI əsr hadisələri haqqında Azərbaycan tarixinə aid son dərəcə qiymətli məlumatlar verir (25, 304).

Beləliklə, Bidlisinin «Şərəfnamə»sini təkcə Kürdüstan tarixi üçün deyil, eyni zamanda Azərbaycan və İran tarixi üçün də faydalı bir mənbə hesab etmək olar.

Kürd müəlliflərindən Məhəmməd Əmir Zəkinin 1945-ci ildə nəşr etdirdiyi «Əd-düvəl və əl-İmaret əl-kürdiyyə Fi-l-əhd əl-İslam» (119) və 1947-ci ildə yazdığı «Məşaher əl-kürd və Kürdüstan Fi-l-əhd əl-İslam» (118), adlı əsərlərində «Şərəfnamə»dən bir çox faktlar gətirilmişdir. Həmin müəllif 1951-ci ildə çap etdiyi «Tarix eş-Sülyemaniyyə» (120) adlı əsərini yazarkən yenə də «Şərəfnamə»dən bir mənbə kimi istifadə etmişdir. Müasir kürd tarixçisi M.Cəmil 1953-cü ildə çap etdirdiyi «Əş-Şərəfnamə» əsərində «Şərəfnamə»nin geniş izahını vermişdir.

Şərqşünas alim V.F.Minorski 1953-cü ildə ingilis dilində nəşr etdirdiyi «Səfəvi dövlətinin idarə təşkilatı» əsərini yazarkən «Şərəfnamə»dən tarixi bir mənbə kimi istifadə edərək onu XVI əsrin dəyərli mənbələri sırasında göstərir (116, 71).

Müasir İran tarixçisi və milliyətçə kürd olan Rəşid Yasəmi 1952-ci ildə nəşr etdirdiyi «Kürd və onun əcdadının tarixi bağlılığı» əsərini yazarkən Kürdüstan tarixinə aid bir sıra faktları «Şərəfnamə»yə istinadən vermişdir. O, kürdlərin fars mənşəli olmalarını isbat etmək üçün «Şərəfnamə»dən istifadə edərək yazır: «Kürdlərin iranlı olması haqqındakı rəvayətlərdən biri də «Şərəfnamə»nin qeydiyyatıdır ki, İranın tarixi şəxsiyyətlərini kürd hesab edir» (69, 117). Yasəmi də Şəmimi Həmədani kimi kürdləri fars mənşəli göstərməklə, onların demokratik hüquqlar uğrunda mübarizələrini İranın ərazi bütövlüyü üçün zərərli hesab etmişdir və əsərini də elə bu münasibətlə yazmışdır13.

Ardı var

"Qərbi azərbaycanlıların öz ata-baba yurdları boşaldılmalı və sahiblərinə geri verilməlidir"

Qərbi Azərbaycan İcmasının sədri, millət vəkili Əziz Ələkbərli Teleqraf.com-un suallarını cavablandırır.

- Əziz müəllim, Qərbi azərbaycanlıların statusuna yenidən baxılmasını təklif etmişiniz. Söhbət hansı statusdan gedir?

- Çox təəssüf, bəzən belə fikirlər eşidirik ki, guya 1988-1991-ci illərdə Qərbi Azərbaycandan (indiki Ermənistandan) gələn qaçqınların qaçqınlıq statusu ləğv olunub. Maraqlıdır ki, bunu deyənlər də çox vaxt müxtəlif idarə, müəssisə rəhbərləri, kiçik məmurlar olur. Bunun arxasında, adətən, yaxalarını məsuliyyətdən kənara çəkmək niyyəti durur.

Halbuki "Erməni millətçilərinin apardığı etnik təmizləmə nəticəsində Ermənistan ərazisindəki öz tarixi torpaqlarından didərgin salınmış azərbaycanlıların məskunlaşması problemlərinin həlli haqqında" Azərbaycan Prezidentinin 23 avqust 2001-ci il tarixli və bu gün də qüvvədə olan Fərmanında bu status birdəfəlik təsbit olunub.

Sənəddə deyilir: "...Ermənistan Respublikasından didərgin salınmış azərbaycanlıların daimi məskunlaşması problemlərinin və bununla bağlı digər məsələlərin həlli məqsədilə qərara alıram: Etnik təmizləmə nəticəsində Ermənistan Respublikasından didərgin salınmış azərbaycanlılara Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 13 noyabr 2000-ci il tarixli 419 nömrəli Fərmanı ilə təsdiq edilmiş "Qaçqın statusu verilməsi haqqında vəsatətə baxılması qaydası" əsasında verilən "Qaçqın" statusu qüvvəsində saxlanılsın".

Mən Parlamentin plenar iclaslarının birində bu statusa yenidən baxılması zərurətindən danışmışam və bu gün də həmin fikirdə qalırım.

44 günlük Vətən Müharibəsi nəticəsində qazandığımız möhtəşəm Zəfərdən sonra bölgədə yeni reallıq formalaşmış və bu reallıq bizdən də öz hədəflərimizə yenidən baxmağı tələb edir. Bu səbəbdən biz, Azərbaycan Qaçqınlar Cəmiyyəti olaraq, bundan sonra fəaliyyətimizi Qərbi Azərbaycan İcması olaraq davam etdirmək qərarına gəlmişik.

Son məqsədimiz son iki əsrdə zaman-zaman erməni vəhşiliyinin qurbanı olaraq doğma yurdlarından qovulmuş soydaşlarımızın dədə-baba ocaqlarına qayıtmasıdır. Bu mübarizədə bütün Azərbaycan xalqından, dünya azərbaycanlılarından və bütün türk-islam dünyasından, dost-qardaş ölkə və xalqlardan dəstək umuruq. Tarixi ədalət bərpa olunmalıdır.

- **Təklif etdiyiniz status məsələsinin hansı üstünlükləri**

var?

- Statusa təklif edəcəyimiz əlavə və dəyişiklik insanlarımızın tarixi yurdlarına qayıdışı uğrunda mübarizəsinə stimül verməlidir.

- **Maraqlıdır, Qərbi azərbaycanlılar öz ata-baba yurdlarına qayıtmaq istəyərlərmi?**

- Əgər bu gün belə bir sorğu aparılsa, əmin olun ki, mütləq əksəriyyət bu suala "hə" deyəcək. Əlbəttə, biz həmin insanların təhlükəsizliyi məsələsini də yaddan çıxarmırıq. Bunun üçün ilk növbədə Zəngəzurda, Dərələyəzdə və Göyçədə son 34 ildə ermənilərin köçürülüb yerləşdiyi bütün azərbaycanlı yaşayış məntəqələri boşaldılmalı və sahiblərinə geri verilməlidir.

- **Beynəlxalq təşkilatlar qarşısında Qərbi azərbaycanlıların məsələsinə hüquqi qiymət verilməsi ehtimalı nə qədərdir?**

- Bu, eyni zamanda bizim bu məsələyə nə dərəcədə ardıcıl, sistemli və prinsiplial münasibət göstərməyimizdən asılı olacaq. Bizim mübarizədən geri çəkilmək niyyətimiz yoxdur. İnsanlarımız doğma yurdlarına qayıdana qədər bu mübarizə davam edəcək. Bu məsələ dinc yolla həll olursa, ermənilər üçün də yaxşı olar, əks təqdirdə biz öz evlərimizə qayıtmağın başqa yollarını axtarmaq məcburiyyətində qala bilərik.

- **Ümumiyyətlə, gündəmdə olmadığı halda birdən-birə niyə belə təşəbbüslə çıxış etdiniz?**

- Sizinlə razı deyiləm, bu məsələ həmişə gündəmdə olub. Biz Qərbi Azərbaycanlılar tarixi torpaqlarımız uğrunda bir gün belə dayanmadan mübarizə aparmışıq. 1989-cu ildə yaradılan Azərbaycan Qaçqınlar Cəmiyyəti 33 ildir mübarizə aparır. Sadəcə, qarşıda Qarabağ boyda bir problem olduğu üçün biz Qərbi Azərbaycan məsələsini beynəlxalq müstəviyə çıxarmağa çox da can atmırdıq, bütün millətimiz üçün olduğu kimi, bizim üçün də Qarabağ məsələsi hər şeydən vacib idi.

Bu gün artıq yeni hədəfimiz Qərbi Azərbaycandır. Biz tarixi torpaqlarımıza mütləq qayıdacağıq.

Müşfiq Məmmədli: Qarabağ və Şərqi Zəngəzur ərzaq təhlükəsizliyimizin möhkəmlənməsində mühüm rol oynayacaq

Azad olunmuş bölgələrdə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına, xüsusən də taxılçılığın inkişafına önəm verilir

Avqustun 12-də Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva İsmayilli və Ağsu rayonlarına səfəri çərçivəsində icrası başa çatdırılmış və hazırda davam etdirilən tikinti-bərpa işləri ilə tanış olublar.

Prezident İlham Əliyev İsmayilli rayonunun Basqal qəsəbəsində Azərbaycan Televiziyasına müsahibəsində səfərlə bağlı təəssüratlarını bölüşüb, ərzaq təhlükəsizliyi, azad edilmiş ərazilərdə kənd təsərrüfatı sahəsində görülən işlər, avqustun əvvəllərində erməni təxribatı nəticəsində Qarabağda qarşılıqlı və Laçın şəhərindən, Zabux və Sus kəndlərindən qanunsuz məskunlaşmış ermənilərin çıxarılması məsələləri haqqında danışmış.

Milli Məclisin deputatı Müşfiq Məmmədli mövzu ilə bağlı "İki sahil"ə açıqlamasında bildirdi ki, Prezident İlham Əliyevin Ağsu və İsmayilli rayonlarına səfəri Azərbaycanda son illər aparılan abadlıq-quruculuq işlərinin və iqtisadiyyatın, xüsusən də bölgələrimizin inkişafı istiqamətində atılan addımların bariz təcəssümü idi: "Biz bölgələrimizin necə böyük sürətlə və dəyişən zamana uyğun, müasir şəkildə inkişaf etməsinin şahidi oluruq. Bütün bunlarla yanaşı, dövlət başçısı İlham Əliyevin Azərbaycan Televiziyasına verdiyi müsahibədə biz çox mühüm açıqlamaların və artıq beynəlxalq siyasətin vacib faktoru kimi ölkəmizin regionda söz sahibi olmasının növbəti sübutunu gördük. Cənab Prezident xüsusilə sonuncu "Qisas" əməliyyatı ilə birlikdə həm Ermənistan, həm də region dövlətlərinə vacib mesajlar verdi. Bu mesajlar ondan ibarətdir ki, regionda güc və real söz sahibi Azərbaycandır. Ölkəmiz verdiyi sözlərin arxasındadır, imzaladığı bütün müqavilələrə, razılaşmalara tam olaraq riayət edir və bunu qarşı tərəfdən tələb edir. Riayət etməyənləri isə bu razılaşmalara uyğun addımlar atmağa məcbur edir."

M.Məmmədli qeyd etdi ki, şanlı ordumuzun son əməliyyatında həm vacib yüksəkliklərin ələ keçirilməsi, mövqelərimizin möhkəmləndirilməsi, həmçinin də artıq razılaşmaya uyğun şəkildə Laçın şəhərinin və ətrafdakı kəndlərin, xüsusən də Sus və Zabux kəndlərinin ermənilər tərəfindən boşaldılması üçün bizim qoyduğumuz zamana müvafiq olaraq addımların atılmasının şahidi oluruq: "Artıq işğalçı Ermənistanın konstruktivliyə gətirilməsinə

məcbur edilməsinin müşahidə edirik. Dövlət başçısı İlham Əliyevin də qeyd etdiyi kimi, artıq hər kəs öz yerini bilməlidir. Əks halda "Dəmir yumruq" yerindədir. Cənab Prezidentin sözləri ilə desək, bu razılaşmalardan müxtəlif hoqqabazlıqlar edən şəxslərin təcavüzünə "Dəmir yumruq" enəcəkdir. Digər mühüm məsələ ondan ibarətdir ki, bu, həm beynəlxalq birliyə, region ölkələrinə verilmiş mesajdır, həm də ölkəmizin bir manifestidir. Artıq münaqişə həll edilib və bundan sonra bizim qarşımızda abadlıq-quruculuq, ölkə və region iqtisadiyyatının canlandırılması məsələləri dayanır. Ərzaq təhlükəsizliyi Rusiya-Ukrayna münaqişəsi zamanı xüsusilə aktuallaşmış. Bu məsələ ilə bağlı Azərbaycan bütün addımları atır."

Deputat onu da qeyd etdi ki, artıq taxılın qəbul olunma, alınma qiyməti dövlət tərəfindən kifayət qədər yüksəlmişdir, 580 manat həcmində müəyyənləşdirilmişdir: "Bu da bizim həmin bölgələrdə taxılçılığın, xüsusən Qubadlı, Kəlbəcər, o cümlədən Laçın rayonunda heyvandarlığın inkişafı istiqamətində mühüm addımların atılmasının əhəmiyyəti bir daha vurğulandı. Dövlət başçısı sonrakı məsələlərdə digər azad olunmuş bölgələrdə kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalına, xüsusən taxılçılığın inkişafına önəm verildiyini bir daha qeyd etdi. Cənab Prezident strateji xəttə uyğun şəkildə böyük aqroparkların qurulması, kənd təsərrüfatının digər sahələrinin inkişaf etdirilməsi, fermerlərin bu işdə stimullaşdırılması, xüsusən arıçılıq təsərrüfatlarındakı uğurlarımızı vurğuladı. Bütün bunlar onu göstərir ki, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur qarşısındakı illərdə əvvəlki barlı-bəhrəli şöhrətini qaytaracaq, həmçinin region ölkələrinə və mənfur qonşularımıza bir örnək olaraq cənnətə və gülüstana çevriləcəkdir."

DÊMOKRASÎYA CENABÎ MESUD BARZANÎ HÊJAYÎ XELATA NOBÊLÊYE

Îro li Bakûrê Kurdistanê û Tirkîyayê ``Pirsgireka kurd`` li rojevêdaye.

Hokumeta Tirkîyayê, bona zext û zora gelên kurd, ji sazîyên YA -ê, yê herî girîng ji sîstêma Başûrê Kurdistanê, ji dêmokrasîya rêzdarê hêja, Serokê Kurdistanana Azad, Cenabî Mesud Barzanî minaq hildane û hes dikin hine gavên dêmokrasîyê bavêjin. Lê nijatparêzên tirkîyan hemu gavan astengîyan derdixîne hole û bê şerm ji ``bratîyê`` gilî dikin. Lê çîrokên kalên xweye nijatparêzîye kevnan hes nakin ji bîra xwe derînin, axatîya xwe ji dest berdin. Daxazîya wana, kurda wek herdem bi çavên piçûk dîtine. Lê ew hes nakin pêşketina kurda qebûl bikin, hes

netewe kurd tunene evana tirkê çîyanin.

Lê pêş van hemu buyeran, Serok Mesud Barzanî navên me tûrkmanam xiste lîsta parlamêntoya Îraqê û cara ewlîn ew em derxistine rêzên netewa. Beqî dêmokrasîya Barzanî em ketine Parlamêntoya Kurdistanê û xadî hemu mafên mirovahîyê bûn. Em hezdar cara kek Mesudra dibêjin spas``.

Belê, dewleta Tirkîyayê ber sîyaseta Mesud Barzanî teyax nekir, xwe nexaze jî hat di gel cenabî Mesud Barzanî, ber alaya Kurdistanêye sê rengîn rûnişt û ji Serokê hêja harîkarî xwast. Niha li Tirkîyayê nuneratîya Hokumeta Herêm hatîye vekirin, Ala rengîn li civat û meşada resmî tê bilind kirinê.

Eve sîyaset, eve Dêmokrasîya Barzanî, neyar nexaşîya xwe anî ber pîyên xwe wekî harîkarîyê bidin ``Pirsgireka kurd``.

Ji ronahîya Dêmokrasîya Mesud Barzanî li Kurdistanê çiqas netewa kêmjimar hene, heqê dêmokrasîya wan hatî dayîn. Ereb, tûrkman, surîyanî, kildanî, asorî, ermenî kîjanî ku li Kurdistanê deh hezarin li parlamêntoyê cîk hatîye dayîn.

Em gumanin Şewqa Dêmokrasîya Serokê hêja cenabî Mesud Barzanî wê ronahî bide Rojhilata Navîn û dewletên cîhanê.

Serokên dewletan wê ji Dêmokrasîya Barzanî minaq hildin û tevî neteweyên kêmjimarên Kurdistanê, ji Sazîyên Cîhanê daxwaz bikin wekî, bona anîna haştî û azadîyê Xelata Nobêlê bidine Dêmokrathez, Haştîxwaz û Sîyasetmedarê mezin cenabê Mesud Mistefa Barzanî.

Amade kar: Tahir Silêman

Rastî jî Rojhilata Navîn, wusa jî dewleta Tirkîyayê, Sûrîyayê, Îranê ber sîstêma dêmokrasîya Mesud Barzanî bixwazin jî, nexwazin jî hes dikin gavne dêmokrasî bavêjin.

Raste di sala 2004-a, cara ewlîn ez çûnê Kurdistanana Azad serkarên sazîyên tûrkmananva min hevdiîn çêkirin.

Ew digotin:

``Ji sala 1993-a gênêralên Tirkîyayê me bi balafirava dibirine Hekarîyê, qerergeha eskerîyê. Plan proqrama didane ber me. Yê ewlîn ew bû wekî, pîrsa Kurdistan neynîne ser zimanên xwe, kîjan tûrkman pîrsa Kurdistan bide xebatê ew ne tûrkmane.

Yê duyem, ala Kurdistanê qebûl mekin û neynin ser zimanê xwe.

Yê sêyem, ewe parlamêntoya Kurdistanê nas nekin û nebîne endam parlamênto.

Yê çarem, kurda cîrantîyê mekin, kî keça kurda lawên xwera stendîye bidin berdan, kê keça xwe daye kurdan paš bînin. Pêwîste hun bizanibin li cîhanê

Ji sala 1947 heta 1958 ji ber zordariya dagîrkeran derfet ji bo mana li Kurdistanê û xebata leşkerî nemabû, lewma jî Barzanî û 500 hevalên xwe li Yekîtiya Sovyêt jîyan û li wir xebateke siyasî û diplomatîk girîng kirin..

Piştî ku Barzaniyê Nemir û hevalên xwe ji Sovyêt vegeyan Îraqê, Barzanî dest bi şoreşa Îlonê kir, ku bihêztirîn û dirêjtirîn şoreşa berfireh û niştimanî bû, ku 11.9.1961 ev şoreş li ser destê vî rêberî hat pêxistin û her Barzanî serkirdatiya wê dikir, ku nêzikî 14 salan dirêj kir. Di 11ê Adara 1970 de rêjîma Îraqê neçar kir ku îtîrafê bi hebûn û beşek ji mafê gelê Kurd bike û di wan rojan de Hikûmeta Îraqê rêkeftina bi navê 11ê Adarê îmze kir, ku ew rêkeftin di dîroka hevçerxa a Kurdistanê de yekemîn destkefta fermî û yasayî û netewî bû..

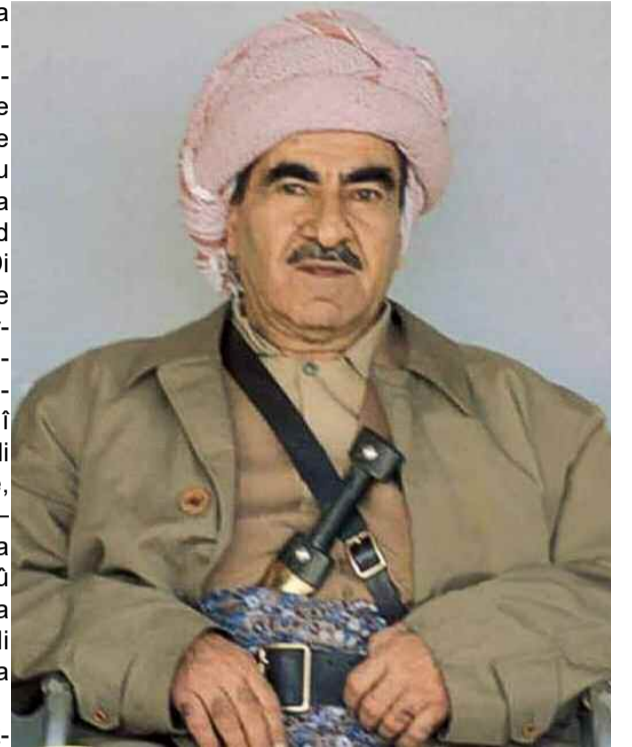
Di dirêjahiya jîyan û xebata Barzaniyê Nemir de, herçar dewletên dagîrker Îran û Iraq û Tirkîye û Sûriye, ligel çend welatên din ên navçeyê û cîhanê û herwiha destên reş ên navxwe, dijayetiya wî û şoreş û xebata wî dikirin û pîlan û êrîşên leşkerî û siyasî û bi hemû awayekî şerê wî dikirin. Bi palewanî şerê hemûyan dikir û di rûyê wan de disekin û doza gelê xwe bilind hişt û qet qebûl nedikir ku dest ji ti mafêke rewa yê gelê xwe berde..

Dema di Adara 1974an de rêjîma wê demê ya Îraqê poşman bû ji Rêkeftinnameya 11ê Adarê û dest bi şer kir li dijî gelê me û li dijî Şoreşa Îlonê, di bin rêbertiya Barzaniyê

Barzaniyê Nemir, diwartirîn xebat.. Bihêztirîn rêber

Mistefa Barzaniyê Nemir di 14.3.1903 li Barzan jidayik bûye.. Di sê saliya xwe de ji ber helwesta

Nemir bergîriyeke pir bi bandor hat kirin û di encamê de destpêka Adara 1975 rêjîm di şerê xwe de

netewî û azadîxwaz a malbata xwe ligel dayika xwe dikeve zindanê.. Di 19 saliya xwe de serkirdatiya hêzeke barzaniyan dike ku diçin bo piştevaniya şoreşa Şêx Mehmûd Hefîd li Silêmaniyê.. Di sedeya derbasbûyî de beşdar dibe û rêbertiya 7 şoreşên rizgarîxwaz ên Kurdistanê dike, ew jî şoreşên barzaniyan di nîva salên 1930 de, şoreşên Barzan 1943-1945, şoreşa Pêşewa Qazî Mihemed û damezrandina Komara Kurdistan de li Mehabad, şoreşa Îlonê, şoreşa Gulanê..

Damezrênerê mez-

intirîn û bihêztirîn partiya kurdî û Kurdistanî ye di dîroka nû ya Kurdistanê de, ku ew jî Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK) ye.. Sala 1946 bergîriyeke pir aza li Komara Kurdistan dike û piştê di heman demê de di nava hersê perçeyên Kurdistanê Rojhilat û Başûr û Bakur de şerê hersê dewletên Îran û Iraq û Tirkîyê dike û di encamê de piştî ku ziyaneke mezin dighîne wan, karî xwe û hêza xwe derbas bike û bi rêyeke efsaneyî ava Aras qût bike û xwe bihîne Yekîtiya Sovyêt a berî.

Ji sala 1947 heta 1958 ji ber zordariya dagîrkeran derfet ji bo mana li Kurdistanê û xebata leşkerî nemabû, lewma jî Barzanî û 500 hevalên xwe li Yekîtiya Sovyêt jîyan û li wir xebateke siyasî û diplomatîk girîng kirin..

Piştî ku Barzaniyê Nemir û hevalên xwe ji Sovyêt vegeyan Îraqê, Barzanî dest bi şoreşa Îlonê kir, ku bihêztirîn û dirêjtirîn şoreşa berfireh û niştimanî bû, ku 11.9.1961 ev şoreş li ser destê vî rêberî hat pêxistin û her Barzanî serkirdatiya wê dikir, ku nêzikî 14 salan dirêj kir. Di 11ê Adara 1970 de rêjîma Îraqê neçar kir ku îtîrafê bi hebûn û beşek ji mafê gelê Kurd bike û di wan rojan de Hikûmeta Îraqê rêkeftina bi navê 11ê Adarê îmze kir, ku ew rêkeftin di dîroka hevçerxa a Kurdistanê de yekemîn destkefta fermî û yasayî û netewî bû..

Di dirêjahiya jîyan û xebata Barzaniyê Nemir de, herçar dewletên dagîrker Îran û Iraq û Tirkîye û Sûriye, ligel çend welatên din ên navçeyê û cîhanê û herwiha destên reş ên navxwe, dijayetiya wî û şoreş û xebata wî dikirin û pîlan û êrîşên leşkerî û siyasî û bi hemû awayekî şerê wî dikirin. Bi palewanî şerê hemûyan dikir û di rûyê wan de disekin û doza gelê xwe bilind hişt û qet qebûl nedikir ku dest ji ti mafêke rewa yê gelê xwe berde..

Dema di Adara 1974an de rêjîma wê demê ya Îraqê poşman bû ji Rêkeftinnameya 11ê Adarê û dest bi şer kir li dijî gelê me û li dijî Şoreşa Îlonê, di bin rêbertiya Barzaniyê

şikest û rêjîma Îraqê neçar bû ku berê xwe bide Îran û welatên ku li berjewendiya xwe digerin û hemû bûn destek li dijî şoreşa Kurdistanê û karî demkê wê şoreşê rawestînin..

Barzaniyê Nemir di dîroka dût û nêzik a gelê me de, yekemîn rêber û serkirde bû ku karî şoreş û xebat û bizava rizgarîxwaz a Kurd û Kurdistanê ji xebateke navçeyî bike bo xebateke seranserî û berfireh li Kurdistanê.. Herwiha di serdema xebat û rêbertiya Barzaniyê Nemir de pîrsa Kurd û mafên gelê me yên rewa gihîştin piraniya welatên dunyayê û deng û rengê şoreşa heqxwaz a Kurdan gihîşt hemû cîhanê.. Tekane rêber e ku zêdetirî niv sede bi bê westan di nava şoreş û têkoşînê de bû.. Tekane serkirde ye ku di rêya xwe ya xebatê de ewqas diwarî û zehmetî û kaş û kendal û girêk nedîtiye.. Nemir di salên xebata xwe rastî gelek pîlanên giran hatiye, di nava wan de jî 2 pîlanên navçeyî û navdewletî di salên 1947 û 1975 de bû ye, lê herdû jî derbas kiriye.. Di nava pêkhatiyên Kurdistanê de gelek alîgir û dilsozên Barzaniyê Nemir hene, ku bê cudahî ligel Barzanî û hizb û rêbaza wî bûne..

Heta niha diwartirîn serkirde û rêber e ku piştî wefata xwe jî, nav û xebat û têkoşîna şoreşa wî zindî maye.. Zêdetirîn serkirdayê Kurdistanê ye ku xebat û şoreşên wî li ser asta cîhanê deng vedaye.. Li çendîn mozexaneyên navdewletî li welatan wêne û peykerên Barzanî hatine danîn û Barzanî di nava rêberên cîhanê de rêz kirine.. Niha jî partiya wî rêberê mezin li ser asta Başûrê Kurdistanê û Iraq û navçeyê û hemû cîhanê xwedî pêgeheke bihêz e û berdewam e li ser xebata bajar û li ser şoreşa demokrasî û medenî û birêvebirinê û pêşxistina civakê, her wek çawa Barzaniyê Nemir li ser çiya xebat dikir.. Her partiya Barzaniyê Nemir bû ku rêbertiya referandûma 25ê Îlonê kir, ku berdewamiya xebata ji bo mafê gelê Kurd bû ji bo serxwebûna Kurdistanê.

KDP.info

Jîyan û serhatda Serok Mesûd Mistefa Barzanî

Mesûdê kurê Mela Mistefa Barzanî di 16-ê tebaxa 1946-an de li bajarê

Şahê Îranê û Hikûmeta Iraqê li sala (1975), bi rênimayiya cenabê Mela Mistefayê Barzanî, Mesûd Barzanî li gel Îdrîs Barzanî birayê wî û jimareyek li hevalên xwe pêkve helsan bi rêxistina rêzên pêşmerge û damezrandina serkirdayetiya demkî ya Partiya Demokrat a Kurdistanê ji bo dakokîkirina li kurd û Kurdistanê û di 26-ê gulana 1976-an şoreşa gulana dest pê kiriye. Di sala 1976-an heta 1979-an de Mesûd Barzanî li gel bavê xwe li Amerîkayê jiyaye û

Mehabadê li Kurdistanê Îranê, li ber sîhê alaya Kurdistanê û li roja damezrandina Partiya Demokrat a Kurdistanê ji dayik bûye. Li serdema temena kurd ya Komara Kurdistanê li Mehabadê ku yekemîn giyana serbixwe ya kurdî bûye.

Piştî rûxana Komara Kurdistanê di sala 1947-an de, binemaleya Mesud Barzanî li gel komek li pêşmergeyan û binemala wan naçar bûn vegerin Kurdistanê Iraqê û paşê li aliyê rejîma Iraqê ve hemû bo bajarên xwarê Iraq hatin dûrxistin, bi taybetî Bexda û Besre, lê belê Mela Mistefa Barzanî, bavê Mesud Barzanî, rêberê şoreşa kurd li gel hevalên xwe berbi aliyê Yekîtiya Sovyetê bi rêketin û heta sala 1958-an li wir man. Mesûd Barzanî bi sedema hokara siyasî û peywendiya bi şoreşa Îlonê xwendina navendî temam nekir û Bexdayê bi cîh hişt û li temena 16 salî di sala 1962-an de çek hilgirtiyê û çûye rêzê pêşmergeyê Kurdistanê û roleke wî berbiçav hebûye. Li

nehem a Partiya Demokrat a Kurdistanê bi awayekî demokrasiyane Barzanî Serokê Partiya Demokrat a Kurdistanê hate hilbijartin. Rola her yek li Mesûd Barzanî û Îdrîs Barzanî yê birayê wî,

gelek berbiçav bûye di salên 1980-ê, heta wekî 1987-an de li damezrandina çendîn komeleyên siyasî li Iraq û bi taybetî ku, bereyên Kurdistanê li çendîn rêxistin û hizbên Kurdistanê damezrand. Barzanî û ji malbata xwe gelek qurbanî li ser kêşeya kurd daye û li dawiya li dayik bûnê heta 12 sal bavê xwe nedîtiye, ku ew li dûrî welat li Yekîtiya Sovyetê dijiya. Sîxurên rejîm sê birayê Barzanî teror kirine 32 kes le endamên malbata wî li gel wan 8000 Barzanî bûn ku ji aliyê rejîma Bees ve di sala 1983-an de hatin enfalkirin. Mesûd Barzanî xwedî çendîn hewldanên terorê bûye bi taybetî hewlên terorkirina li Viyana paytexta Nemsayê di 8-ê çileyê 1979-an.

Barzanî û ji malbata xwe gelek qurbanî li ser kêşeya kurd daye û li dawiya li dayik bûnê heta 12 sal bavê xwe nedîtiye, ku ew li dûrî welat li Yekîtiya Sovyetê dijiya. Sîxurên rejîm sê birayê Barzanî teror kirine 32 kes le endamên malbata wî li gel wan 8000 Barzanî bûn ku ji aliyê rejîma Bees ve di sala 1983-an de hatin enfalkirin. Mesûd Barzanî xwedî çendîn hewldanên terorê bûye bi taybetî hewlên terorkirina li Viyana paytexta Nemsayê di 8-ê çileyê 1979-an.

Barzanî û ji malbata xwe gelek qurbanî li ser kêşeya kurd daye û li dawiya li dayik bûnê heta 12 sal bavê xwe nedîtiye, ku ew li dûrî welat li Yekîtiya Sovyetê dijiya. Sîxurên rejîm sê birayê Barzanî teror kirine 32 kes le endamên malbata wî li gel wan 8000 Barzanî bûn ku ji aliyê rejîma Bees ve di sala 1983-an de hatin enfalkirin. Mesûd Barzanî xwedî çendîn hewldanên terorê bûye bi taybetî hewlên terorkirina li Viyana paytexta Nemsayê di 8-ê çileyê 1979-an.

Rejîmê Iraq yek li dawiya yekê (16) çar gundê barzaniyan xera kiriye ku gundê birêze, Barzanî pirtûkekî li ser rola diroka Mistefa Barzanî bavê xwe li Teverga

Neteweya Kurd li jêr navê Barzanî û Teverga Rizgarîxwaziya Kurd ku li sê bergan pêk hatiye nivîsandiye, li gel çendîn gotar û babetên siyasî ku li rojname û kovarên Kurdistanê hatine belav kirin. Piştî şerê hevpeymaniyên dijî bi Iraq, Barzanî hem ahengî bereya Kurdistanê kir û serkirdayetiya raperîna adara 1991-ê kurdan kir ku bûye hoya azad kirina beşekî mezinê Kurdistanê Iraqê ji destê rejîma Bexdayê.

Di meha nîsana 1991-ê de gûftûgo li gel Bexdayê dest pê kir û Barzanî ji bo çendîn mehan serokayetiya şanda kurdî kir ku li hemû hizbên bereya Kurdistanê pêk hatibûn. Li gûftugoyan bi hîç encamek negihîştin bi sedema redkirina daxwaziyan kurd ku birfî bûn li otonomî herêmeyê û demokratîzekirina ji aliyên Iraqê ve. Her wiha li kongreya 12-ê ya Partiya Demokrat a Kurdistanê di sala 1999-an de Mesûd Barzanî serokê Partiya Demokrat a Kurdistanê careke din hatiye hilbijartin. Mesûd Barzanî li salên nohtan û heta weku ji navçûna rejîma Bees, beşdarî çendîn kongre û civînên navdewletî kiriye. Wekî civînên Washington li sala 1992-an û paşê li 1993-an û li kongreya Selahedîn a 1992-an û kongreya Londonê ya Îlona 2002-an û kongreya Selahedîn a şubata 2003-an. Barzanî roleke xwe yê serekî li sercem pêşhatiyên siyasîyê Iraqê nû da hebûye, paşê li damezrandina Encûmena hukimrana Iraqê di 31-ê tîrmeha 2003-an, ku têda bûye endam û dawiyê jî bûye serokê encûmenê.

Di 12-ê hezîrana 2005-an de Mesûd Barzanî wekî yekemîn serokê herêma Kurdistanê ji aliyê Encûmena Nîştîmanî ya Kurdistanê Iraqê ve hate hilbijartin.

Mesûd Barzanî li hilbijartinên roja 25-ê tîrmeha 2009-an bi rêjeya 70% ê denggan bi destxist û bi awayekî raste rast ji aliyê gelê Kurdistanê ve duyemîn car

çendîn welatan bi seredanên fermî kiriye û çendîn serokê welat û serokwezîrê van welatan dîtiye, li encama van hevdiyan de li gel serok George W. Bushserokê Amerîkayê di 25-ê cotmeha 2005-an de û Tony Blair serokwezîrê Britanya di 31-ê cotmeha 2005-an de û papayê Vatîkanê

di 14-ê mijdara 2005-an de û Silvio Berlusconi serokwezîrê Îtalyayê di 13-ê mijdara 2005-an de û Abdullah keyê Erêbîstanê di 13-ê adara 2007-an de û Abdullah keyê Urdunê di 19-ê adara 2007-an de. Wekî serokê herêmê ji bo geşkirina hevpeymanî li nav hêzên siyasîyên Kurdistanê çend organekî damezrandiye û li herêmê proseya biryardanê baştir kiriye:

- Li roja 22-ê kanûna 2007-an Encûmena Serokayetiya Kurdistanê hate damezrandin ku têda serokê herêmê serpereştiya civînan dike, û cîgirê serokê herêmê Kosret Resul li gel serokê Parlemena Kurdistanê û serokê Hikûmeta

Kurdistanê û cîgirên wan û serokê Dîwana Serokayetiya Herêmê. Heya niha berdewamiya Serokatîyê Kurdistanê û sîyasetmedarê aramiya Rôjhîlta Navine. - Encûmena bilinda Partiyên siyasîyan, ku kesayetiya yekem a partiyên siyasîyan têda endam in, ku ji van hizbên xwarê ve pêk dihêt: Partiya Demokrat a Kurdistanê, Yekîtiya Nîştîmanî ya Kurdistanê, Partiya Zehmetkêşên Kurdistanê, Partiya Sosyalîst a Demokrat a Kurdistanê, Yekgirtiya Îslamî ya Kurdistanê, Komeleya Îslamî ya Kurdistanê. Serok Barzanî şeydayê xwendinêye bi taybetî jî hez bi xwendina pirtûkên dirokî û siyasî û serbazî dike û her wiha gelek hez ji werzîşê dike. Mesûd Barzanî sala 1965-an dest bi jiyana hevjiñiyê kiriye û xwedî heşt zarokane. Barzanî şarezayî bi temamiya zimanê kurdî û erebî û farisî ye, her wiha şarezayî zimanê îngilîzî ye û dikare pê biaxwe.

Amadekar: Tahir Silêman

Bafil Talebanî bi Nûrî Malikî re civiya

PeyamaKurd – Li Bexdayê Serokê Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdistanê (YNK) Bafil Talebanî bi Serokê Hevpeymaniya

Dewleta Yasa Nûrî Malikî re li ser gotûbêjkirina geşedanên siyasî û hewldanên ji bo dirustbûna yekdengiya niştîmanî civiya. Di daxuyaniya do piştî civînê hat belavkirin de hat eşkerekirin, her du aliyan tekezî li ser lihevkerina li ser bingeha hevbeşiya rasteqîn kirine, da ku Iraq ji vê rewşa siyasî ya têketiyê derbas bibe, herwiha pêşwazî li destpêşxeriyê îro kirine ji bo komkirina hêz û aliyan cuda bo dîtina rêyê guncav a çareseriyê û zalbûna bi ser astengiyên de.

Di berdewamiyê de her du aliyan daxwaz kirine, pêngavên serxistina vê destpêşxeriyê berdewam û bileztir were kirin û hewldan di xizmeta armancên bilind de bin.

Hat ragihandin ku di civînê de Serokê YNKê Bafil Talebanî destnîşan kiriye: "Rewşa îro ya welat wisa dixwaze ku em hemû ji bo seqamgîrî û hikûmranîyê baştir yekdeng bin û armanca me bidestxistina jiyaneke aram û xweşguzeran be ji bo welatiyan."

peyamakurd.com

Ji civîna Bexdayê di encamê de 5 xal derketin

PeyamaKurd – Gengeşeyên li Bexdayê bi mehaye dewam dikin û ji bo çareseriyê wan serokwezîrê Iraqê Mustafa Kazimî do bang li terefên siyasî kiribû ku îro 'civîna netewî' çêbikin. Li ser banga Kazimî îro terefên siyasî tevî civînê bûn lê Tevgera Muqteda Es-Sadr tevî civînê nebû. Serokkomarê Iraqê Berhem Salih, serokwezîr Mustafa Kazimî û serokê parlamentoyê Muhammed Halbûsî jî tevî civînê bûn û terefên siyasî ji bo çareseriyê pirsgerêkan bûn hemfikir ku di çarçoveya destûra Iraqê de 'hîlbijartina pêşwext' bikin.

Civîn her weha bi amadebûna nûnera taybet ya Neteweyên Yekgirtî ya Iraqê Jeanine Hennis Plasschaert de çêbû. Piştî civînê 5 xal hatin ragihandin:

1- Terefên tevî civînê bûn ragihandin ku ew girêdayê nixên netewî ne. Hem di mijara çareseriyê pirsgerêkan de tekane rê ya diyalogê ye, divê bawerî bi riha biratiyê hebe, yekîtiya axa Iraqê, baweriyê bi xelkê û parastina îstîqrara welat bêparatsin. Hemû teref wê

sîstema destûrê ya demokratîk bidomînin. Ji bo arîşe çareser bibin, wê berjewendiyên netewî bîn destekkirin.

2 – Terefên tevî civînê bûne qebûl kirin ku dema krîza siyasî dertê car din di rêya hîlbijartina pêşwext de dikarin pirsgerêka xwe çareser bikin.

3 – Terefên tevî civînê bûn, ji bo ji daxwazên xelkê Iraqê xizmetê bikin û bigihên daxwazên xelkê, bang li Tevgera Sadr dikin ku tevî diyaloga netewî bibe.

4 – Ji bo dewama çareseriyê krîza heyî lihev kirin ku ji bo nexşerêyekî qanûnî çêbikin li ser diyaloga netewî lihev kirin.

5 – Terefên di civînê de bûn qebûl kirin ku dev ji gengeşeyên di temamê sehayên de, medya û sehayên din de dawî li ragihandina bînin, dezgeyên dewletê bîn parastin, xwe ji tacîzê dûr bixin û nehêlin tiştên dijberiyê diafirînin çêbibin û xwe bidin ser diyaloga aştiyane.

Kesên tevî civînê bûn xwestin ku medya Iraqê destekê bide diyaloga netewî û pêvajoya çareseriyê siyasî.

peyamakurd.com

76. SALVEGERA DAMEZIRANDINA PDKÊ

Serkevtin bo rêbaza Barzanî, rêbaza kurdewarî û Kurdistanîyê.

Serkevtin bo stratejiya dewletbûnê.

Bi van hest û hêvîyan pîroz be 76. salvegera damezirandina PDKê û 76 saliya rêzdar Mesûd Barzanî ku îroj ew pêşeng û pêşmergeyê rêbaza Kurd û Kurdistanîyê û stratejiya dewletbûna Kurdistanê ye.

"Peyama Serok Barzanî ya bi helkefta 76. salvegera damezirandina Partiya Demokratîk Kurdistanê

Bi navê xwedayê mezin û dilovan

Bi helkefta hatina şanzdehê tebaxê û bîranîna heftih û şeşemîn salvegera damezirandina Partiya Demokratîk Kurdistanê, germtirîn pîrozbahiyê li malbatên serbilindên şehîdan û Pêşmergeyên qehreman û hemû kadîr û alîgir û cemawerê Partî û hemû xelkê Kurdistanê dikim.

Li bîranîna Şanzdehê Tebaxê da peyama min ji bo cemawer û alîgir û endamên Partî eweye ku Partî(PDK) partiya doz û bihayane û şopa rêbaza Barzanîyê Nemir û cihê hêviya xelkê Kurdistanê ye. Ji bo wê yekê pêwîste hemû kesên partiyî li asta meziniya dîrok û qurbanîdana partiya xwe û xwîna şehîdan bin û divê erkê xwe bi baştirîn awayî encam bidin ku xizmetkirin û bihêzkirina Kurdistanê ye. Daxwaz ji hemû Partiyîyan dikim îrade û hêviya wan bihêz bê ji ber ku Partî îrade û hêvî û hêze ji bo hemû

xelkê Kurdistanê.

Mesûd Barzanî

16ê Tebaxa 2022"

Ji rûpela Baregehê Barzanî / Barzani Headquarters /

بەنازراپ یانگهراپ

16. August um 09:50

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Sêyemîn Pêşangeha Navdewletî ya Xanûber û Veberhênanê vekir

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî Sêyemîn Pêşangeha Navdewletî ya Taybet bi Xanûber û Veberhênanê li

Hewlêrê vekir. Bi amadebûna Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî, îro Sêyemîn Pêşangeha Navdewletî ya Taybet

bi Xanûber û Veberhênanê (Invest Expo 2022) dest bi çalakîyên kir.

Pêşangeh 3 rojan berdewam dibe û 180 kompanya ji 12 welatan tê de beşdar in. Serokwezîr Mesrûr Barzanî di merasîma vekirinê de gotarek pêşkêş kir û tê de ragihand, "Min ji piraniya xwediyên proje û kompanyayan bihîst ku di cibçîkirina projeyan de, wan piştî bi dest û karînen endezarî yên xwemalî hatine bestin, ji ber vê jî ez kêfxweş bûm. "Serokwezîr Mesrûr Barzanî amaje bi girîngîpêdana Hikûmeta Herêma Kurdistanê bi sektora avedankirin û niştîchbûnê da û got: "Aramî û ewlehî, bûne sedem ku gelek kes berê xwe bidin Herêma Kurdistanê û lê bi cih bibin."

rupelanu.com

PDK: Wek herdemê berê me ber bi aştî, çareserî û yekrêziya navxweyî ye

Polîtburoya Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK) bi boneya 76emîn salvegera damezirandina PDK û rojbûna Serok Barzanî, peyamek belav kir û ragihand, rûyê PDKê ber bi aştî, çareserî, yekrêziya navxweyî ve ye, ligel Bexdayê destûra herdemî ya Iraqê û rêkeftin û lihevkerinê weke bingeha çareseriyê dibîne. Herwiha diyar kiriye, PDK ji bo vê yekê naweste û hemû hewlên xwe yên siyasî û dîplomasiyê dide û ji bo vê yekê xebatê dike.

Di daxuyaniya Polîtburoya PDKê de hat eşkerekirin: "16ê Tebaxê, roja mezin û birûmet û berhemdar a gelê me, ku tê de Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK) hat damezrandin û di heman rojê de Rêzdar Serok Barzanî jidayîk bû û çavê xwe li jiyana û xebatê vekir. Di destpêkê de em bi dilekî gelek bi hêvî, hêviya ber bi siberojeke geştir, em pîrozbahiyê li gel, Rêzdar Serok Barzanî, niştîmanperwer û azadîxwazan dikin.

Polîtburoya PDKê destnîşan dike: "Partiya Demokrat a Kurdistanê bi sîdwegirtina ji cîhandîyê Mistefa Barzanî yê rêberê netewe û

damezrînerê PDKê, ji roja geş a damezrandinê ve heta niha xebatê dike ji bo aştî, azadî, demokrasî,

em hemû ber bi çareseriyê ve gav biavêjin, en berjewendiyên bilind bibînin û ji pencereya mezin ve li

pêkvejiyana olî û netewî û siyasî, herwiha kar dike ji bo pêşketina civakî û vejandina aborî û geşkirina kultûrî û pêkanîna jiyana herî baş ji bo welatiyan."

Herwiha eşkere dike: "Di demekê de ku em vê salvegera birûmet pîroz dikin, navçe, Iraq û Kurdistan di qonaxê hestiyar re derbas dibin, kêşeyên siyasî û aborî her ku diçe zêde dibin, loma divê

erkên rastîn û herdemî binêrin." Di daxuyaniyê de hat destnîşankirin ku rûyê Partiya Demokrat a Kurdistanê weke her dem ber bi aştî, çareserî, yekrêziya navxweyî ve ye, ligel Bexdayê jî destûra herdemî ya Iraqê û rêkeftin û lihevkerinê weke bingeha çareseriyê dibîne û ji bo vê yekê naweste û hemû hewlên xwe yên siyasî û dîplomasiyê dide û ji bo vê yekê xebatê dike.

rupelanu.com

Jîyan û bi serhata azadîkarê gelê kurd Gêneral Mistefa Barzanî

Piştî Silemaniyê, gunde Barzan dibe navenda xebata sîyasî li başûrê Kurdistanê:

Piştî şikesta şorişa Şex Mahmudê nemir barê xebat û karê Kurdayetiyê li başûrê Kurdistanê bi yekcarî dikeve herema Behdînan ku navenda rêberatiya ve xebat û hereketa gundê biçuke Barzan e.

Qeza Mêrçasor ku nahiyên Mêrçasor, Barzan û Şervan digire ber xwe, girêdayî wilayeta Hewlêrê ye.

Devera Berzan beriya kû piştî çend serhildanên kurdan bi yekcarî ji aliyê rêjîmên dagirker ve wêran bibe, 400 gundên awedan têda hebune û hejmarê runiştvanan heremê zêdetir ji 40 hezar kesan buye. Herema Barzan û navenda wê gundê Barzan di çaxê Şêx Ebdulsalamê yekem da ku di sala 1872-ê zayînî de wefat kir, ji ber ku tekeya terîqeta Neqşebendî li Nehriyê têda bu, mîna navendeke olî û awedan ku herdem tevî mirîdên ve terîqetê bu, tihat hesabandin. Şêx Ebdulsalamê yekemîn berêvajî şêx û axayên hemdemî xwe, mirovekî dadmend û bi edalet bu. Wek jêderên bîyanî didin xuyakirin di çaxê wî da hinek karên baş û xebatên sosyalî ji bo pêşketina jîyan û rewşa civakî hatin kirin ku ger bi pîvanên roja îro bîn nirxandin û şirovekirin, di wê serdemêde pir girîng bun. Ji wan karan:

parvekirine zevî û erdê çandinê bi ser gundiyan de, qedexekirina milkdariya zêde bi şeweyên fêodalî, qedexekirina bi zorê zûdayîna keçan û parastina siruşt Kurdistanê anku birina dar û dirextan, şewitandina daristana û qedexekirina kuştin teyr û tiwalan, nêçira heyvanên kovî, bêhinfirreyî li hemberî dîyanetên der û dora coxrafiya jîyana wan û herema Behdînan (Jîyana hevpar bi Kurdên êzidî, turkmên, kildanî, yehudî, xaçparêzên

ermeni ê musliman bun û ...) jîyana dostanî bi hemu gelên heremê re û xala herî girîng parastina mafê gelê kurd û serkeşîya bizava netewîya kurdan di heremek coxrafiya girînga Kurdistanê de ku nîşana dêmokratîkbuna bîr û ramanên bireveberên Barzanî bû, tesîrek mezin li ser bizava sîyasî loliya ve malbatê danî.

Piştî wefata Şêx Ebdulsalamê yekem kurê wî Şêx Mihemed Barzanî dibe çîgirê wî. Şêx Mihemed piştî zewacê dibe xweduye pênc kuran: Şêx Ebdulsalam, Şêx Ehmed, Mistefa Barzanî, Mihemed Sidîk û Şêx Babo. Wan tevan ji desbêka xwe-nasandinê bu hemu awayan xebat kirin ku rîya kalkê xwe ya xizmeta ji bo gel di hemu warên sîyasî, olî û civakî de dibomînîn.

Navdartirîn endamê ve malbatê ku tevaya temenê xwe di rîya xebata sîyasîya jib o kurd û Kurdistanê derbas kir, Mistefa Barzanî ye.

Mistefa Barzanî kiye, çikiriye û serhildana wî di dîroka Kurdistanê de xwedî rolekî çawaye?

... Jîyana te jî tijî buyer, derdiberî û niştimanperwarîya Mistefa Barzanî ye heja radeyeke. Bersîva van pirsên me bide. Jîyanê nemir Mistefa Barzanî, malbata wan û çend buyerên din di jîyana wî da. Mistefa Barzanî di 14-ê adara sala 1903-an (14. 03. 1903) de le gundê Barzan hat dinê. Beriya ku ew cavên xwe bi jîyana dinyayê veke, bavê wî (Şêx Mihemed) ji di sala 1903-an de wefat kiribu. Li gor çavkanîyên dîrokî her çend nerazîbun (itiraz) û bizava Şêx Ebdulsalam Barzanîyê duyemîn li dijî Osmanîyan zêde dewam nekir, clê ev serhildan û serhildanên din yê mîna serhildana eşîreta Millîyan bi serokatîya İbrahim Paşayê Millî û çend serhildanên din li heremên cuda bi cudayên Kurdistanê, bun sedemên xweşkirina zemînêya çêbuna şoreşa İtîhadîyan di sala 1908-an de. Çaxe çalaki û lêbatên sîyasîyan Barzanîyan vedigere bo destbêka sedsala XX-an ku bi

serokatîya Şêx Ebdulsalamê duyemîn di sala 1907-an de bi qasî du mehan li heremê berdewam bû. Piştî ku Osmanîyan serî hildan teqşikandin gelek kes zindanî kirin ku Mistefayê 3 salî jî yek ji wan bu ku bi dayika xwe ve di girtîgeha Musilê de hatin girtin. Mistefa Barzanî zu tema derdê duri û xema bindestîya gelê xwe ji sê salîya, dema ku hê zarok bu di nava lepên dujminê dagirker da kesand. Salek piştre di çaxê hêrişa êtihadê de

gundê Barzan ket ber hêrişa hêzên wan yê di bin serokatîya Silêman nezîf Paşa

û Îranê bun, dikeve nava tekêlîyên politik Mistefa Barzanî ji çaxê li xwe famand, zî

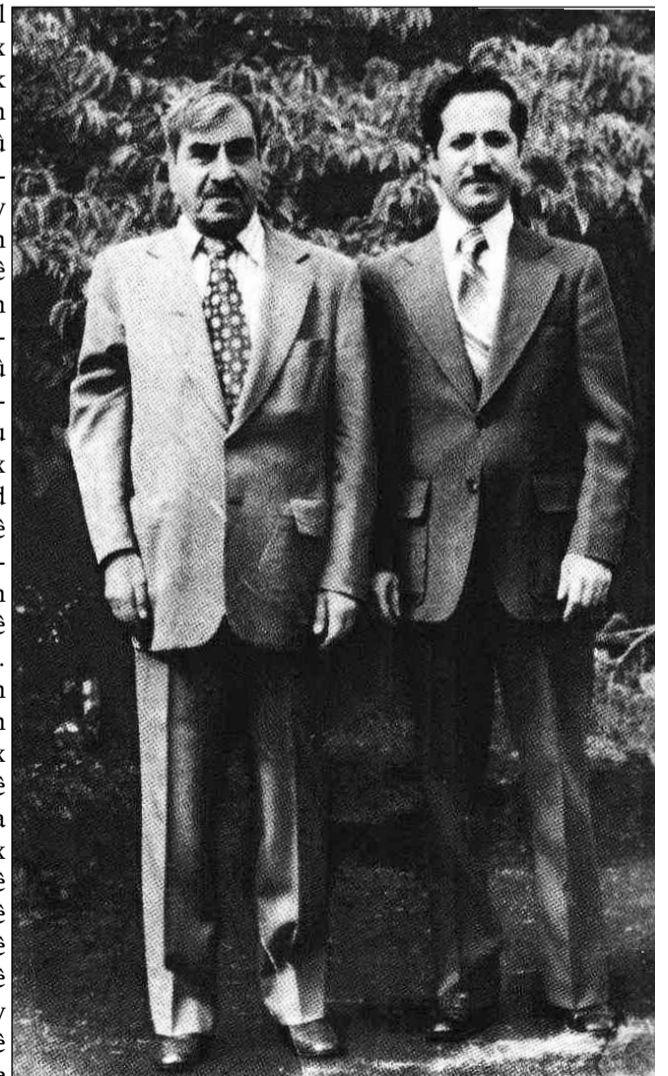
da. Ji ruyê neçariya Şêx Ebdulsalam Barzanî pêna xwe bo Seyîd Tehayê Nehrî dibe û di gunde Rajan li herema Mirgever (wilayeta Ûrmîyê - Rojhilatê Kurdistanê) dimîne û bi hevkarîya serokê Kurd nemir Simkoyê Şikak bi karbidestên Rusan re dikeve nava peywendîyan sîyasî, lê mixabin çaxe ku ew li herema Mirgever bû, ji aliyê xwefiroşekî bi navê (Sofî Ebdullah) ve bi şeweywk namerdane hat girtin û ew teslîmî dewlta Osmanîyan kirin. Osmanîyan di 14-e çiraya paşin sala 1914-an de piştî pekanîna dadgehek formalîê, Şêx Ebdulsalamê Barzanî li bajare Musilê darda kirin.

Di etmosfêrek wiha tijî kîna li hemberî dewletên dagirker û zordariya destgeh û berpirsyarên hukmeta Osmanî de, Mistefa Barzanî ji mîna İsmail Axayê Şikak, Şêx Mehmudê Berzençî û gelek serokên din yê kurd çavên xwe bi jîyaneke tijî eş û elem vedike û di nava malbatek olî de mezin dibe. Ev rewşa jîyanê pêşeroja jîyan û helwesta sîyasîya wî lidêrê kurd ji dide destnîşan kirin û ew bîr û ramanên Kurdayetiyê bêtir di hest û mêjiyê xwe de dide perwerdekirin. Piştî ku Osmanîyan bi bêbextî Şêx Ebdulsalam Barzanî şehîd kirin, Şêx Ehmedê birayê wî bu rêber û serkarê herema Barzan û eşîretên Barzanî. Wê demê temenê Mistefa Barzanî 18 salî bu. Beriya wê li gor çavkanîyên dîrokî di navbera salên 1917-a, 18 û 19-an de, Şêx Ehmedê Barzanî birayê xwe yê xurt Mistefa Barzanîyê 16 salî bi Şêx Ebdulrehmanê Şirnexî rê jib o lidarxistina kar û barê şoreşek berfireh li bakurê Kurdistanê dişîne bajarê Muşê û ew li wir hev dîtîneke bi Şêx Ebdulqadirê Nehrî û Şex Seîde Pîran re pêk tîne. Herwiha Şêx Ehmed bi şeweyek nihînî ji sala 1920-an û pêde bi Şêx Mehmudê Berzençî û Simkoyê Şikak re ku sergermî xebeta li dijî her du dewletên Iraq

bi bindestî û tepeserîya gelê kurd hesîya Wî dixwest bi hevkarîya birayê xwe Şêx Ehmed, xelekên zincîra hereketa kurdî b rêk û peki bidomîne.

Herwiha Mistefa Barzanî ji temene 1! saliya xwe û pêde bo kar û barê parastina hoza Barzan li dijî desthilatdariya dewletê navendîya Iraqê û hozên çîran, roj bi ro wekw şervanekî zîrek erk û wezîfeyê zêdetir li ser milên xwe hîss dikirin.

Eşîretên kurd bi giştî û eşîretên Barzan bi taybetî di tevaya dirêjahîya dîroka xebata sîyasîya xwe de bi wefadarîyek mezin î di tengaviyên herî giran de rêbatên xwe b tenê nehîştine û bi dilsozî û fedakarî ev parastnîne. Ev rasti di bîranînen wan serleşkerên artêşa dewletên dagirker de ku bi hêzên Barzanîyan re ketine nava şerê

giran ji, tê dîtîn. Serleşker Teferuşyan Hesên Erfê û Rêzîm Axa di pirtukên xwe de ve rastîyê diselmînin.

(Dûmahî hejmarê tê)

Serok Barzanî: PDK îrade û hêvî û hêz e ji bo hemû xelkê Kurdistanê

Serok Mesûd Barzanî bi boneya 76 saliya damezirandina Partiya Demokratî Kurdîstanê (PDK) peyamek belav kir û tê de daxwaz ji hemû endamên PDKê kir ku îrade û hêviya wan bihêz be ji ber

ku PDK îrade û hêvî û hêz e ji bo hemû xelkê Kurdistanê.

Ev jî tekesta wê peyamê ye:

"Bi helkefta hatina şanzdehê Tebaxê û bîranîna heftê û şeşemîn salvegera

damezrandina Partiya Demokratî Kurdîstanê, germîrîn pîrozbahiyê li malbatên serbilindên şehîdan û Pêşmergeyên qehreman û hemû kadîr û alîgir û cemawerê Partî û hemû xelkê Kurdistanê dikim.

Li bîranîna Şanzdehê Tebaxê da peyama min ji bo cemawer û alîgir û endamên Partî eweye ku PDK partiya doz û bihayane û şopa rêbaza Barzaniyê Nemir û cihê hêviya xelkê Kurdistanê ye. Ji bo wê yekê pêwîste hemû kesên partiyî li asta mezîniya dîrok û qurbanîdana partiya xwe û xwîna şehîdan bin û divê erkê xwe bi baştirîn awayî encam bidin ku xizmetkirin û bihêzkirina Kurdistanê ye. Daxwaz ji hemû Partiyîyan dikim ku îrade û hêviya wan bihêz be ji ber ku PDK îrade û hêvî û hêz e ji bo hemû xelkê Kurdistanê.

**Mesûd Barzanî
16ê Tebaxa 2022"**

Li Bakurê Kurdistanê û Tirkîyê her ku diçe debara jiyane zehmetir dibe

Debar û dabînkirina pêdiviyên rojane ya xelkê Tirkîyê û Bakurê Kurdistanê her ku diçe dikeve metirsiyê bêtir. Li beramberî vê bikaranîna krêdî û qertên krêdîyan jî ji sedî 85 zêde bûne. Êdî ew bazarên ku xelkê bi erzanî pêdawistiyên xwe dabînkirin jî qerebelix û çûşa xwe ya berê jidest didin. Qeyrana aborî xelkê Tirkîyê ji jiyane bazar kiriyê. Baqî Topaloglû yê 58 salî ku xelkê Erziromê ye piştî 40 salên xebatê teqawût bûye. Destheqê wî niha mehane 4 hezar û 200 lîre ye. Xanî yê wî ye û li malê 4 kes kar dikin. Tu ji wî bipirsî li Tirkîyê pirsgirêk heye lê divê meriv lingê xwe lê xelk jî lingên xwe li gora nivînên xwe dirêj nake. Tevî ku ew dibê "bo min her tişt asan e" îro derketiyê bazarê û tam 30 kîlo firingî stendiye. Ji ber ku zivistanê wê biha bibin û ewê nikaribe bikire. Xema wî aborî û bihabûn nîn e. Tenane muhîm bo wî ew e ku herkes dijminê Tirkîyê ne û divê herkes dev ji her tiştî ber de û tenê xema vê bixwe. Baqî Topaloglû got "Eger bêjim ku pirsgirêka debarê nîn e ewê bibe derew. Helbet em dikşînin lê li gor berê baştir e. Tê bîra min xelk diket dor a avê. Niha sistemeke krêdiyê ya dewletê heye gelekî baş e. 3 mal dikarin bibin yek û xaniyekî bistînin. Ez ji welatê xwe hez dikim hez." Bihabûna berde-wam li Tirkîyê êdî xelk bazar kiriyê. 36.1 milyon kesî krêdî an jî kartên krêdiyê bikar anîne û dêyndarê barkeyan in. Di nava salekê de bikaranîna kart û

krêdîyan ji sedî 85 zêde bûye. 24 milyon dosyayên hacizê li xelkê hatine vekirin. Xelkê ku berê li bazarên erebokên xwe tije dikirin niha bi nîv kîloyan

îdare dikin. Saniye Tanyer dibêje "Her tişt gelekî biha bûye. Em nikarin bikirin. Li şûna ku em kîloyekê bistînin em nîv kîlo distînin. Em nikarin herin bigerin. Perê elektrîkê gelek tîn. Germ e û em di hundirê xaniyan de ne. Em çî bikin. Em her li aboriyê difikirin." Fesîh Aksûngur anî ziman "Em li welatê xwe hatin û me dar û dewarên xwe firotin û me ji xwe re ew tezgah firot. 23 sal in em li vir in lê divê em paş de vegezin welatê xwe. Ji ber ku em êdî li vir îdara xwe nakin." Ji ber ku tu gaveke avêtî nabe rêgir, desthelata Tirkîyê ew demek e dest bi

esnafiye kiriyê û zincîre markêtan vedike. Ji er ku li wir biha piçekî kêmîr in, xelkê dest rû li marketên din kiriyê û berê xwe didin van markêtan. Adîle Tanyer

diyar kir "Li gora marketê din ev der gelekî erzan e. Ji dema ku ew der vebûne vir ve ez ji wir danûstandinê dikim û li gora marketên din bihayên vir gelekî erzan in." Rêjeya helewse li Tirkîyê li gor ENAGê gihîştîye ji sedî 175,5 û tenane qada ku li ser xwe ma ye qada geştî-yariyê ye. Wekî hemû sektor ketine ber lêhiya bihabûnê. Li dermanxaneyan defterên dêyndariyê hatine danîn û xelk bi deyn dermanan distîne. Qeyrana aborî her ku diçe destê xwe yê di qirika xelkê hinekî din digivîşe û çavê herkesî li hilbijartinên pêş e. rupelanu.com

Metirsiya pirsgirêka gazê li pêşiya Almanyayê ye

Metirsiya pirsgirêka gaza xwezayî ya ji ber krîza enerjîyê ya piştî şerê Ukrayna-Rûsyayê derket, vê zivistanê li

pêşiya Almanyayê ye.

Serokê Tora Ajansa Federal Saziya Almaniya ya enerjîyê birêkûpêk dike

Klaus Mueller diyar kir, stokên gazê ji meha 11an pê ve wê tîra ji sedî 95ê tê armanckirin bike, lê ger Rûsya gazê bi temamî qut bike wê ev stok tenê tîra 2 - 2,5 mehan bike. Herwiha da zanîn, niha stok ji sedî 77 tije ne.

Mueller eşkere kir: "Di derbarê tijekirina depoyan de em ji berê bileztir in, lê ev nayê mana em ê rehet bibin. Divê em wiha berde-wam bikin. Mueller got, hedefa di meha Mijdarê de ji sedî 95 tijebûnê jî wê "zehmet" be.

Di berde-wamiyê de Mueller eşkere kir, ji ber kêmbûna sewqiyata Rûsyayê, hikûmetê hişyariya mezaxê dide û vê heftê ji bo bilindbûna buhayê finansmana enerjîyê wê bacek ji mezêxera bê sitendin.

Mueller got: "Em nizanin wê krîz bi kîjan alî ve veguhere û wê ewilî gaza kê were qutkirin. Rewşeke misoger tune. Em hewl didin zelal bin." **PeyamaKurd**

Mesrûr Barzanî: PDK wek herdem di sengerên pêşî yên berevaniya li rûmeta Kurdistanê de ye

KDP.info- Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî bi boneya salvegera damezrandina Par-

tiya Demokratî Kurdîstanê (PDK) û roja jidayikbûna Serok Mesrûd Barzanî de peyamek belav kir û tê de ragihand, "PDKê di qonaxên curbicur ên xebat û tekoşîna xwe de, tevî hemû gef û planên dijmin û nehezan û rojên dijwar ên berxwedanê, ti carî dest ji mafên gelê Kurdistanê bernedaye û bernade."

Peyama Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî:

"Bi boneya 76emîn salvegera damezrandina Partiya Demokratî Kurdîstanê (PDK) û roja jidayikbûna cenabê Serok Barzanî, pîrozbahiyêke germ li serkirdatî, endam, alîgir û dostên Partiya Demokratî Kurdîstanê dikim. Hêvîdar im wek her dem, PDK di pêşketin û pêşengiya xwe de berde-wam be. Heftê û şeş sal in, PDK wek partî û tevgereke cemawerî û Kurdîstanî, bêwestan pêşengiya tevgera rizgarîxwaza Kurdistanê dike û heta niha jî bi xebat û tekoşîna ji bo bidestxistina mafên netewî û niştîmanî û parastina destkeftên gelê Kurdistanê berde-wam e.

Di qonaxên curbicur ên xebat û tekoşîna xwe de, tevî hemû gef û planên dijmin û nehezan û rojên dijwar ên berxwedanê, ti carî dest ji mafên gelê Kurdistanê bernedaye û bernade. Her demê jî ku her çî gefek li ser Kurdistanê hebe, PDK di eniya herî pêş a berevanî û parastina rûmeta Kurdistanê de ye. Ji ber wê jî, endamên Partiya Demokratî Kurdîstanê hest bi serbilindî û şanzaziyê dikin li ew partiyeke niştîmanî, rêber û serokekî ne ku hertim li gel Pêşmergeyên qehreman li sengerên pêşî ne ji bo berevaniya li rûmet û serbilindîya gelê Kurdistanê.

Şanzaziyêke din a dîrokî ya birûmet a PDKê wek partiyeke Kurdîstanî ew e, ku bi berde-wamî berevanî li mafên mirovan û mafên hemû pêkhatiyên curbicur ên netewî û olî yên Kurdistanê dike û herdem parêzvanê mafên hemû çî û pêkhatiyên Kurdistanê ye. Ji bo wê jî, PDK bi berde-wamî kar ji bo kultura pêkvejiyana aştiyane û bihêzkirina çanda lêborînê li Kurdistanê dike. Di salvegera damezrandina PDKê de, silav li damezrênerê PDKê û rêberê netewa me nemir Mistefa Barzanî û kak Îdrîsê herdem sax û hemû şehîdên Kurdistanê.

Mesrûr Barzanî 16ê Tebaxê"

Tirkîyê êrîşê binhê leşkerî yê Surî kir kuştî û birîndar hene

Eve demeke rojane Tirkîyê êrîşa dibe ser rojavayê Kurdistanê û Surî. Li gora daxûyaniya

ajansa fermî ya Surî, Tirkîyê li devera Helebê êrîşê bingehek leşkerî ya Surî kiriyê û di encam de 3 leşkerên Suriye hatine kuştin û 6 jî birîndar bûne.

Ajansa fermî ya Surî SANA dibêje: Balefirên cengî yên Tirkîyê li devera Helebê êrîşê hinek bingên Suriye yên leşkerî kirine encama van êrîşan de 3 leşker şehîd bûne û 6 jî birîndarin. Suriye bersiva van êrîşan daye.

Berpîrsên artêşa Surî dibêjin ku, eger ev êrîş berde-wambin, de Surî jî bersivên pêwîst bide û di hemû sengerên de Suriye amadekariya vê yekê dike. rojvakurd.com

Mesrûr Barzanî: Helwesta Herêma Kurdistanê gihîştina rêkeftineke dadperwerane ye

Encûmena Wezîran a Herêma Kurdistanê îro 17ê Tebaxê bi

seroktiya Serokwezîr Mesrûr Barzanî civîna xwe ya heftane li dar xist. Piştî civînê hat ragihandin ku, Serokwezîr Mesrûr Barzanî encama serdana şanda Hikûmeta Herêma Kurdistanê ya bi serokatiya Serokwezîr ji bo Bexdayê û civînên ligel Serokwezîrê Iraqê û Serokê Parlamantoya Iraqê û Serokê Encûmena Bilind a Dadwerî pêşkêşî amebûyan kir. Mesrûr Barzanî got, "Me di civînan de helwesta Herêma Kurdistanê dûpat kiriye ji bo çareserkirina kêşeyan û gihîştina rêkeftineke dadperwer-

ane li ser bingeha destûrê. Her du aliyan li ser berdewamkirina

gotûbêjan di navbera Wezareta Petrolê ya Federal û Wezareta Çavkaniyên Sirûştî ya Herêma Kurdistanê de ji bo gihîştina çareseriyê hevbeş dûpat kiriye, ku di berjewendiyên welatîyên Iraqê de be." Wezîrê Rewşenbîrî û Ciwanan Hemy Hemeseîd jî di civîna Encûmena Wezîran de, li ser serdana xwe ya bo welatê Ermenistanê û hevdiştin û civîn û çalakîyên xwe yê li wî welatî pêşkêş kir.

Wezîrê Pêşmerge Şorîş Îsmail jî behsa serdana şanda serbazî ya Herêma Kurdistanê ya Brî-

tanya û Amerîkayê kir û destnîşan kir ku di hevdiştin û civînan de rayedarên herdu welatan tekezî li girîngiya berdewambûna piştevaniya Hevpeymanan bo hêzên Pêşmerge kirine.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî ligel destxweşiyê, tekezî li girîngiya berdewamkirin proseyê çaksaziyê û rêxistina hêzên Pêşmergeyê Kurdistanê kir ku dest pê kiriye û ji pêgavên pêşîn ên Kabîneya Nehem e.

Di beşa duyem a civînê de, li ser pêşkêşkirina kurteyek derbarê daxwazên nerewa yê Wezareta Petrolê ya Iraqê yê li dijî Wezareta Çavkaniyên Sirûştî û kompaniyên navdewletî yê petrol û gazê yê li Herêma Kurdistanê hat pêşkêşkirin û rêkarên Hikûmeta Herêma bi rêya wê lijneya yasayî ya ji bo vê mijarê ye, hat raspartin.

Herwiha Encûmena Wezîran tevî destxweşiyê, helwesta xwe dûpat kiriye ku Herêma Kurdistanê berdewam dibe di hewl-danên xwe yê ligel Hikûmeta Federal de ji bo dîtina çareseriyê hevbeş ku di xizmeta hemû aliyan de û di çarçoveya destûrê de be. **PeyamaKurd**

Amerîka: Her nakokiyêke navbera Hewlêr û Bexdayê zirarê dide berjewendiyên me!

Berdevkê Wezareta Derve ya Amerîkayê Ned Price, derbarê nakokî û kêşeyên navbera Hewlêr û Bexdayê de, got: ew dikarin ji bo çareseriyê bi awayekî bi bandor ji bo handana her du aliyan rola xwe bilîzin.

Ned Price da xuyakirin: "Her nakokiyêke di navbera Bexda û Hewlêrê de, potansiyela wê ya ku zirarê bide berjewendiyên me hevbeşî yê bi gelê Iraqê û gelê Kurd re heye."

Komîteya Pêwendiyên Derve ya Senatoya Amerîkayê roja Dûşema borî, daxwaz ji Wezareta Derve kiribû ku "li ser asta herî bilind" ligel her du aliyan Herêma Kurdistanê û Iraqê bicive û pirsra petrol û gaza Kurdistanê çareser bike.

Herwiha ji Demokratîkî senator Bob Menendez û ji Komarîxwazan James Reich jî di nameyêke ku ji bo Wezareta Derve ya Amerîkayê nivîsandine de gotibûn, kompaniyên Amerîkî alîkariya aramiya aborî û serxwebûna enerjîyê ya Iraqê kirine, lê biryara dawî ya Dadgeha Federalî ya Iraqê, kompaniyên Amerîkî xistiye metirsiyê û Wezareta Petrola Iraqê jî gefa cezakirinê li kompaniyên dike.

Dezgeha Pêxistina Darayî ya Navdewletî li Amerîka (DFC), zêdetirî 300 milyon dolar kredî ji bo kompaniyên Amerîkî yê ku di sektora enerjîyê de li Herêma Kurdistanê kar dikin dabîn kir. DFC di heman demê de bi qasî 250 milyon dolar razemenî li zeviya Kor Mor kiriye, ku di van demên dawî de rastî gelek êrîşên moşekî hatine.

Senatorên Amerîkî di nameyê

de dilgiraniya xwe ya bo êrîşên moşekî yê li ser zeviyan petrolê yê Herêma Kurdistanê anîne ziman û gotine: "Çalakiyên Dadgeha Federalî ya Iraqê û êrîşên Îran piştgirîya wan dike, bandoreke neyînî li ser veberhênanên biyanî û azadbûna Iraqê ji girêdayîbûna bi enerjîya Îranê dike."

Li ser pirsra peyamnêrê Rûdawê Roj Elî Zale, Berdevkê Wezareta Derve ya Amerîkayê Ned Price gotiye: "Em alîyan han didin ku riyekê bibînin ku piştvanîyê ji veberhênanana niha û dahatuyê jî bike. Berjewendiyên xelkê Iraqê pêşve bibe, di nav de berjewendiyên Herêma Kurdistanê jî. Em diyaloga fermî û nefermî bi hikûmeta Iraqê re didomînin da ku bazirganiya dualî zêde û şefafiyê zêde bikin, li dijî gendeliyê bisekinin, reformên aborî pêş bixin, û rêyên karsaziyê ji bo kompaniyên Amerîkî vekin. Û bi wê piştgiriyê, kompaniyên Amerîkî di rîkberiya ji bo peymanên çandiniyê, enerjî î yê hewavanî

serkeftî bûn. Ji ber vê yekê em bi hikûmeta navendî ya Bexdayê re di nava têkiliyê de ne. Herwiha em ligel hevkarên xwe yê li Herêma Kurdistanê jî di peywendiyê de ne."

'Me hewl da ku nakokiyên navbera Hewlêr û Bexdayê çareser bikin'

Ned Pîrîce di dewamê de dibêje: "Her nakokîya di navbera Bexda û Hewlêrê de tenê dê bibe nakokiyê de di navbera her du aliyan de. Bêguman, em dikarin di pêxistina diyalogê de, hikûmeta navendî ya Iraqê û rayedarên Hikûmeta Kurdistanê han bidin ku nakokiyên bi awayekî avakar û bi bandor çareser bikin û me hewl da ku em vê yekê bikin. Di mijara Iraqê de gelek berjewendiyên me hene. Her nakokiyêke di navbera Hewlêr û Bexda de, potansiyela ku ziyarê bigihîne wan berjewendiyên heye ku hin çarçoveyên berjewendiyên hevbeş in ligel xelkê Iraqê û gelê Kurd jî. Lewma em hêvî dikin ku ew nakokî bîne çareser kirin." **PeyamaKurd**

Y e k b û n

Gelek tiştên cuda dibe bibin sedem ku hejmarek mirov li dewra yektir kom bike bo vê ku bihev re kar bikin û dem, saman û jiyana xwe bo terxan bikin, bi vê wateyê ku dibe peywendiyê xizmatîya wan dewreke girîn hebe an, dibe nasnameyêke herêma an mezintir li herêmekê, beşek li welat an heta nasnameya giştî-girtir a tev civakê vê hinceta bihev re bûnê dabîn bike. Dibe berjewendiyên cuda yê mirovan di xalek û kulegek taybetî de yek bigirin û ev hejmar ji wan

kesan bihev re hewl bidin bona gihîştin bo vê tiştê ku qezenca tev ji wan tê de he ye, dibe bawerî û hizra hevpara bihevrebûnê girê bide û dest di nav destê yektir de danên da ku ev baweriyê hevpar li ser bixînin. Her yek ji wan hincetên cuda bo dewra yektir bûnê, dibe li dîmeneke giştî de wekhev bîr berçav, û tev ji wan weke sedema girêdanên mirovan bi pênasnameyêke mezintir ji tak bide nasîn ku jê ra dibêjin girûp an sazî, lê bi xarîcemî ve her yek ji wan sedeman, diyardeyêke cuda û encamêke cuda li pey xwe hedibe.

Ya ku girîng e, Partiya Demokrat di nav wan hinceta de an bi zimanek din bêjin teşvîq û motîv(bizvîn) çend aliyan cuda û handerên cuda bûye sedema pêk hatin û berdewamiya têkoşîna vegeşiyayî û sedemên vê pêkve girêdana takan ku jê ra dibêjin endam, zêde jî kirine û her bi vê sedemê ye ku weke diyardeyêke siyasî bûye hebûneke zindî ku ev heyama çendînan dehan e berdewame û bi awayek berdewam jî vedigeşe.

Sedemên kombûnên mirovan an saziyêke weke Partiya Demokrat ku çend rojên din 77 sal li ser jidayikbûna vê de derbas bibe, cuda ne û dibe sedemên cuda jî, li hinek demên tengav de bibin sedema perçe bûnê, lê ya girîng ev yek e ku partiyek zindî û vegeşînkirî weke Partiya Demokrat ji wan ezîmûnên tal, mifahê werbigire û sedem û hincetên cuda yê mirovên xebatkar bike destkevt bona bihêzkirina partiyê û pir rengbûna saziya ku hezkirin û xwînsêrîniyê, cem xelkê bi wan rengên cuda zêde bike û partiyek rengîn pir ji bedevî nîşana xelkê bide, da ku hejmarek zêdetir li dewra wê kom bibin.

Careke din Partiya Demokrat yekgirtin di nav refên vê de pêk tê gorê, ev yekgirtina dibe bibe bihev re bûnek ku bi tev endamên vê çî niha û çî di paşerojê de bêje ku sedemên bihevrebûna me evqas zêde ne ku, ti hincetek nikare lojîka jihev qutbûna me hincetê bo bîne. Em di nav partiyekê de bi şikl û reng û hezên cuda de dikarin dewrek wisa drust bikin ku sedemên cuda nek gefên ji hevqutbûna me nekin belkû bibin hêza zêdetir û handerên zêdetir bona rakêşana xelkê din jî bo aliye rêzên bihev re girêdana me.

Yekbûna me ne bi wateya jinavbirina rengan û kipkirina dengan e, belkû bo bihêztir kirina xebata me û qahîmkirina girêyên hizra hevpar û xelayên yek alî yê me ye. Careke din dîrok ji me re dibêje ku ti yek jihev veqetiyane û însê abek di nav Partiya Demokrat de serkevtî nabe û Partiya Demokrat yeke û Kurdistan jî yek Demokratê dixwaze. **rojvakurd.com**

Rêvebirê Teşkilata Mêrdîne ya PAKê Mustafa Doran Hate Berdan

Rêvebirê Teşkilata Mêrdîne ya PAKê Mustafa Doran roja 15.08.2022yê li Dêrika navçeya Mêrdîne ji aliyê polîsan ve hatibû desteser kirin. Piştî ku li Fermendarîya Jandarma ya Mêrdîne îfadeya wî hate girtin, Mustafa Doran hate berdan. Mustafa Doran bi awayekî bê hiqûqî hate desteser kirin û nuha jî bi îthama "Propagandaya PKK-KCKyê" îfadeya wî hate girtin. Mustafa Doran di îfadeya xwe de van îthaman red kir û got "Ez damezranêr û rêvebirê PAKê me. Ez her li ser bernamê û rêbaza PAKê me". Îro (16.08.2022) Rêvebirê Teşkilata Mêrdîne ya PAKê li Dêrikê serdana Mustafa Doran kirin û piştgirîya xwe nîşan dan. **rupelanu.com**

Serokwezîr biryar da zêdetir ji 736 milyar dînar ji bo bicîhanîna projeyên xizmetê bê veqetandin

Fermangeha Medya û Zanyariyan a Hikûmeta Herêma Kurdistanê bi daxuyaniyekê diyar kir, Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî rizamendî li ser zêdetir ji 736

milyar dînar ji bo bicîhanîna projeyên xizmetê bê veqetandin nîşan da.

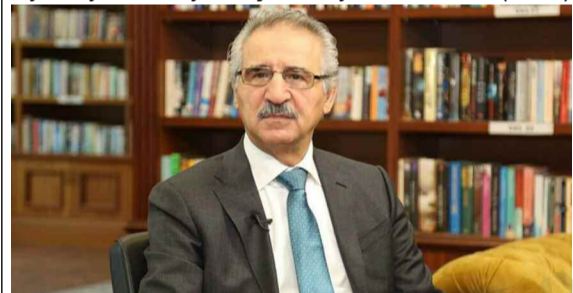
Li gor Fermangeha Medya û Zanyariyan a Hikûmeta Herêma Kurdistanê da zanîn, ji bo berjewendiya giştî û di çarçoveya bicîhanîna karnameya kabîneya nehema a Hikûmeta Herêma Kurdistanê de, ji bo pêşkeşkirina xizmetên zêdetir ji xelkê Kurdistanê re, Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî rizamendî li ser veqetandina 736 milyar û 759 milyon dînar pare nîşan daye.

Herwiha hat ragihandin, ji bo bicîhanîna projeyên berdewam û hatine pêşneyarkirin ên sala 2022 û 2023yê û bi awayê next û qonax bi qonax wê li ser budceya veberhênana wezaretan ew pare bê dayîn.

PeyamaKurd

Mela Bextiyar: Li Silêmaniyê, mafya peyda bûye

Endamê Encumena Bilind a Berjewendî û Siyasî ya Yekîtiya Niştîmanîya Kurdistan (YNK)

Mela Bextiyar, di derbarê bajarê Silêmaniyê ye Herêma Kurdistanê de daxuyaniyekê girîng da.

Mela Bextiyar ragihand ku li bajarê Silêmaniyê, şebekeya mafyayê peyda bûye. Bextiyar bi berdewamî da zanîn ku rayedarên YNKê li hember vê yekê bergirên pêwîst girtine. Ew Bextiyar bal kişand ser cureya mafyayê û got, "Ew bi wan kesên ku berê erd dizîne çi dikin? Li gorî min, pêwîstî bi pêdeçûna tevahiya Silêmaniyê heye. Beriya her tiştî rewşa aborî, piştî rewşa siyasî, rêveberî û civakî heye. Li Silêmaniyê komeke mafya hatiye avakirin, li gorî min şebekeye mafyayê nehatiye avakirin."

Mela Bextiyar bal kişand ser rêbaza sizadayîne û got, "Heger pêwîstî bi pêdeçûnê nebe, çi hewce dike? Ew biryar, ji bo sizakirina mafyayê û pêşîlêgirtina dagirkeriya axê, biryareke baş bû."

PeyamaKurd

Li Rûsyayê 15'ê Tebaxê Cejna Vejîne hat pîrozkirin

Li bajarê Miçûrînsnk'ê salvegera 15'ê Tebaxê Cejna Vejîne bi merasîmekê hat pîrozkirin. Kurdên li gelek deverên Rûsyayê dijîn bi merasîmên cûr be cûr pêngava 15'ê Tebaxê pîroz kirin. Di vê çarçoveyê de li bajarê Miçûrînsnk a girêdayî herêma Tambovê 38. salvegera 15'ê Tebaxê Cejna Vejîne bi merasîmekê hat pîrozkirin. Di pîrozbahiyê de Hevseroka Meclîsa Gel a bajêr Fatma Usiv axivî û diyar kir ku bi 15'ê Tebaxê re rûpelek nû di dîroka gelê Kurd de hat vekirin û bîngeha serkeftinên ku îro Kurd gihîştinê ava kiriyê. Fatma Usiv her wiha destnîşan kir 15'ê Tebaxê ku pêngava herî girîng a di rêya vejîna gelê Kurd e ya ku bi Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan hat destpêkirin û bi berxwedana kadroyên PKK'ê ku di encama lehengiyên mezin ve nîşan danî derketiye holê, ji bo Kurdên li Rûsyayê dijîn cejnê watedar û pir girîng e.

anfkurdi.com

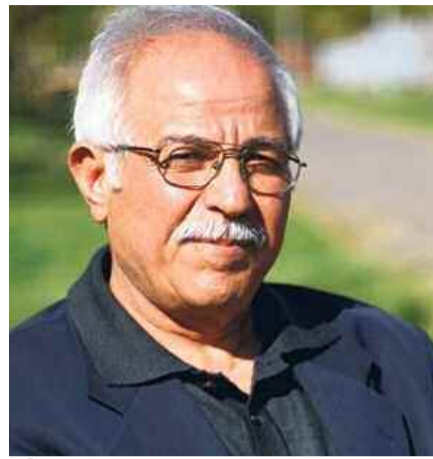
Nivîsa min a kurdî ya hefteyî di ê de...

PDKê û Birêz Mesûd Barzanî ji bo neteweya kurd fenomen û aktorên dîrokî ne

16ê Tebaxa 1946an de di şertên ku Komara Mehabadê ya Kurdistanê ava bibû, Partiya Demokrat a Kurdistanê Iraqê (PDK) hat damezrandin û Serokê Kurdistanê Mesûd Barzanî jî hat dinyayê. Di wê demê de qet nedihat bîra siyasatvanê milî yê Kurdistanê û rewşenbîrên Kurdistanê ku ew herdu bûyer dê bibin du fenomen û aktorên girîng ya dîroka neteweya Kurd û Kurdistanê. Ji bona ku birayê Şêx Ebdulsalam Barzanî Mele Mistefa Barzanî damezrêner û serokê partiyê PDKê bû, bi awayekî dihat tahiya kirin ku PDKê dê di dîroka Kurdistanê û neteweya Kurd de bibe fenomen û aktorek girîng. Lê kesî tehmîn nedikir ku Birêz Serok Barzanî dê mezin bibe û di zarotriya xwe de li cem bavê xwe di Şoreşa Neteweyî ya Îlonê de bibe pêşmergeyê leheng, berpîrsiyar û serokê PDKê yê çalak, bibe serokê Kurdistanê û bibe damezrênerê Dewleta Federe ya Kurdistanê.

PDKê piştî ku ava bû, temena Komara Mehabadê ya Kurdistanê dirêj nebû. Beriya ku Komar encama êrîşa Dewleta Kolonyalîst a Îranê bê rûxandin, bi daxwaza Serokomarê Dewleta Kurdistanê, Serokê Neteweyî Mele Mistefa Barzanî û 500 hevalên xwe jî derbasî Yekîtiya Sovyetan bû. Loma jî PDKê fiilên ji serokê xwe bêpar ma. Lê PDKê xebata xwe domand. PDKê di bin serkereteriya giştî ya Hemza Ebdûllah de, di nav gel de bi hêz bû. Serokatiya partiyê li hemberî êrîşa Hikûmeta Navendî ya Iraqê, berxwedan û hostetiyeke mezin nîşan dan. Gel li hewirdora PDKê civiyar û li hemû dever û bajar û bajarokên Kurdistanê rêxistinên nihênî û veşartî hatin ava kirin. Di nav ciwan û rewşenbîrên Kurdistanê de bûn xwediyê hêzekê û îtibareke mezin qezenç kirin.

PDKê dema tê damezrandin gorî standartên dinyayê ava dibe. Piştî Şerê Dinyayê ya 2emîn dema ava dibe, dawî faşizma Hitlerê te dayin. Demokrasî li hemberî faşizm û otorîterîzmê tê pejiirandin. PDKê jî, rêbaza neteweyî û demokratîk dipejîre. Loma jî demokrasiye li

Ibrahîm Guçlu
(www.ibrahimguclu21@gmail.com)

Iraqê wek sîstema siyasî dê pejiirandin. Loma jî, ji bona Kurdistanê Otonomiyê û ji bona Iraqê demokrasiye wek şiyar û armanc qebûl dike. PDKê biryar dide ku ji bona li Kurdistanê Ortonomî ava bibe û jiyana otonomiyê domdar be, divê demokrasi li Iraqê pêş bikeve û bibe terza (babeta) jiyane û çanda otorîter-nîjadperestî bê guhertin.

PDKê bona ku standartên navneteweyî pejiirandibû, bi dinyaya demokratîk ve jî, li hevkerî bû.

Di sala 1958an de dema ku Serokê Neteweyî Mele Mistefa Barzanî û hevalên xwe piştî Şerê Dinyayê Abdulkarîm Kasim vejeriyar Iraqê û Kurdistanê; PDKê, bi projeteke merzin vejeriya. Li Iraqê makezagonê nû çêbû. Di makezagonê hat pejiirandin ku Iraq ji neteweya Kurd û ereban ava bûye; li Iraqê zimanê Kurdî û Erebî Fermî ye. Li Kurdistanê dê hukmî zatî ava bibe. Ew rûdawan dibin sedem ku PDKê xurttir bibe, li hemû Iraqê û li Kurdistanê bibe xwediyê rêxistinê. Li Payîtexta (serokbajarê) Iraqê Baxdayê, Kongreya xwe aşkere li dar bixe. Bi deh hezaran kes beşdarî kongereya giştî ya PDKê bibe.

Dema ku Hikûmeta Navendî ya Iraqê, makezagona hatibû qebûl kirin, naxist jiyane û dest bi êrîşên kolonyalîst û dagirkerî kir, PDKê di bin serokatiya Serokê Neteweyî Mele Mistefa Barzanî de gelek bi hêsanî dest bi Şoreşa Neteweyî ya Îlonê kir. Di encamê de jî, zora Dewleta Iraqê bir û Hikûmeta Navendî ya Iraqê û

Baasê mecbûr bû ku ji avabûna Otonomiyê Kurdistanê re "erê" bibêje.

Dema ku Hikûmeta Navendî ji bona ku Otonomiyê Kurdistanê têk bibe dest bi êrîşê kir, PDKê, dîsa gelek bi hêsanî li hemberî Rejîma Baasê Şer kir, gelek serkeftî bû.

Dema ku PDKê û Serokê Partiyê Mele Mistefa Barzanî dît ku li Kurdistanê qetlîfameke mezin tê çê bibe, dest ji şer ber de.

Ev helwesta partiyê jî diyar kir ku partî ji bona gel û berjewendiya gel heye. Ji derveyî berjewendiya gel, serokatiya partiyê û Serokê Neteweyî Mele Mistefa Barzanî, ji bona elîta partiyê şer nake.

Lê dema PDKê derfet dît û şert pêk anîn, di sala 1975an de dest bi Şoreşa Neteweyî ya Gulanê kir. Wê demê pêşmerge Mesûd Barzanî bû serokê Şoreşê û ciyê Serokê Neteweyî Mele Mistefa Barzanî û bavê xwe dagirt. Stêrka wî birikî. Wî Rêbaza Barzaniyan meşand.

PDKê û YNKê, Serokê Kurdistanê Mesûd Barzanî û Celal Talabanî Dewleta Federe ya Kurdistanê ava kirin. Birêz Mesûd Barzanî jî bû Serokê Kurdistanê.

Loma jî dikarim bibêjin ku PDKê û Serok Barzanî di dîroka Kurdistanê û Neteweya Kurd de fenomenek û aktorekî girîng in.

Kurdan û dinyayê bi Serokê Kurdistanê û PDKê bawerî anî.

PDKê û Serok Barzanî di vêqonaxê de jî, ji bona Dewleta Federe ya Kurdistanê gelek girîng in. Bes ew dikarim li hemberî êrîşên dewletên dagirker, rêxistinên terorîst yê wek PKKê û Haşdî Şabi rawestî. Mala Kurdan biparêzin.

PDKê û Serokê Kurdistanê Mesûd Barzanî garantiya serxwebûna Kurdistanê ne. Ew dikarim ji encama referandûma serxwebûna Kurdistanê re xwedî derkevin.

Di salvegera damezrandina PDKê de, silav li damezrênerê PDKê û rêberê neteweya me nemir Mistefa Barzanî û Îdrîs Barzanî û hemû şehîdên Kurdistanê û Serokê Kurdistanê Mesûd Barzanî pîroz dikim.

Enqere-Qoser, 17. 08. 2022

Rêveberiya Xweser a herêma Firatê: Li dijî dagirkerî û faşizmê em berxwedanê xurtir bikin

Sazî û dezgehên Rêveberiya Xweser a herêma Firatê li dijî êrîşên dewleta Tirk a dagirker bang li gelê herêmê kir ku berxwedanê xurt bike. Her wiha ji hêzên navneteweyî jî xwest ku dawî li bédengiya xwe binin.

Têkildarî êrîşên dewleta Tirk a dagirker ên li ser Bakur-Rojhilatê Sûriyeyê, bi taybetî Kobanê, sazî û dezgehên Rêveberiya Xweser a herêma Firatê daxuyaniyek dan çapemeniyê.

Daxuyanî ji aliyê Hevserokê Kar û Barên Rêveberiyê yê herêma Firatê Xalîl Ceradê ve hate dayin.

Di daxuyaniyê de hate ragihandin ku dewleta Tirk bi armanca dagirkeriyê, Sûriyeyê wêran dike û hate gotin, "Armanca dewleta Tirk têkbirina projeya me ya neteweya demokratîk e, ku gelên Sûriyeyê hemûyan vedihewîne."

Di daxuyaniyê de îşaret bi piştigiriya dewleta Tirk a bi komên çete û DAÎŞ'ê hate kirin û hate gotin, "Bi hêzên xwe yê bejahî û hewayî êrîşî Bakur-Rojhilatê Sûriyeyê dike. Dewleta Tirk ser-

anserê sînore herêmê topbaran dike. Bû sedema gelek şehîd û birîndaran." Di dewama daxuyaniyê de bédengiya hêzên navneteweyî ya li hemberî vê êrîşkariya dewleta Tirk hate bibîrxistin û hate ragihandin ku di encama vê bédengiyê de topbaran û bombardûman li Dirbêsiyê û Amûdê, li Kobanê û gundewarên hatin kirin, zarokê 12 salî şehîd bû, 5 kes jî birîndar bûn.

Saziyên rêveberiya xweser diyar kirin ku herî dawî gundê Sinciq Sedûn bi

balafirên bêmirov ên biçek ên dewleta Tirk hate bombekirin, di encamê de 4 kes şehîd bûn û êrîşkariya dewleta Tirk şermezar kirin.

Her wiha ji hêzên navneteweyî, dewletên garantor û rêxistinên mafên mirovan hate xwestin ku dawî li bédengiya xwe binin.

Di dawiya daxuyaniyê de bang li tevahiya gelê herêmê hate kirin ku li dijî dagirkeriyê bexwedana xwe xurtir bikin.

anfkurdi.com

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Aa

av

Ev çiyê? Ev **ave**.
Bu nêdir? Bu sudur.
Что это? Это вода.
What is it? It is water.

diran

Ev çiyê? Ev **dirane**.
Bu nêdir? Bu dişdir.
Что это? Это зуб.
What is it? It is a tooth.

agir

Ev çiyê? Ev **agire**.
Bu nêdir? Bu oddur.
Что это? Это огонь..
What is it? It is fire.

mar

Ev çiyê? Ev **mare**.
Bu nêdir? Bu ilandır.
Что это? Это змея..
What is it? It is a snake.

Bb

bizin

Ev çiyê? Ev **bizine**.
Bu nêdir? Bu keçidir.
Что это? Это коза.
What is it? It is goat.

balon

Ev çiyê? Ev **balone**.
Bu nêdir? Bu şardır.
Что это? Это шар.
What is it? It is a balon.

bacan

Ev çiyê? Ev **bacane**.
Bu nêdir? Bu pomidordur.
Что это? Это помидор.
What is it? It is a tomato.

otomobil

Ev çiyê? Ev **otomobile**.
Bu nêdir? Bu maşındır.
Что это? Это машина.
What is it? It is a car.

Cc

taC

Ev çiyê? Ev **taCe**.
Bu nêdir? Bu tacdır.
Что это? Это корона.
What is it? It is a crown.

canî

Ev çiyê? Ev **canie**.
Bu nêdir? Bu daydır.
Что это? Это жеребенок.
What is it? It is a horse.

cûcîk

Ev çiyê# Ev **Cûcike**.
Bu nêdir? Bu cücədir.
Что это? Это цыплёнок.
What is it? It is a chicken.

finCan

Ev çiyê# Ev **finCane**.
Bu nêdir? Bu fincandır.
Что это? Это чашка.
What is it? It is a cup.

Çç

çav

Ev çiyê? Ev **çave**.
Bu nêdir? Bu gözür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

çêlek

Ev çiyê? Ev **çêleke**.
Bu nêdir? Bu inəkdir.
Что это? Это корова.
What is it? It is cow.

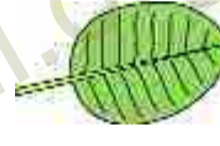
defter

Ev çiyê? Ev **dəftere**.
Bu nêdir? Bu dəftərdır.
Что это? Это тетрадь.
What is it? It is a copybook.

dar

Ev çiyê? Ev **dare**.
Bu nêdir? Bu ağacdır.
Что это? Это дерево.
What is it? It is a tree.

belg

Ev çiyê? Ev **belge**.
Bu nêdir? Bu yapraqdır.
Что это? Это лист.
What is it? It is a leaf.

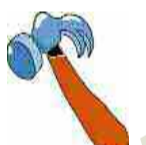
elok

Ev çiyê? Ev **eloke**.
Bu nêdir? Bu hinduşqadır.
Что это? Это индюк.
What is it? It is a turkey.

çaynîk

Ev çiyê? Ev **çaynîke**.
Bu nêdir? Bu çaynıkdır.
Что это? Это чайник.
What is it? It is a teapot.

çakûç

Ev çiyê? Ev **çakûçe**.
Bu nêdir? Bu çəkicdir.
Что это? Это молоток.
What is it? It is hammer.

dest

Ev çiyê? Ev **deste**.
Bu nêdir? Bu əldır.
Что это? Это ладонь.
What is it? It is a hand.

dil

Ev çiyê? Ev **dile**.
Bu nêdir? Bu ürəkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

ker

Ev çiyê? Ev **kere**.
Bu nêdir? Bu ulaqdır.
Что это? Это осёл.
What is it? It is a donkey.

zebeş

Ev çiyê? Ev **zebeşe**.
Bu nêdir? Bu qarızdır.
Что это? Это арбуз..
What is it? It is a water melon.

Êê

êleg

Ev çiyê? Ev **êlege**.
Bu nêdir? Bu jiletđır.
Что это? Это жилет.
What is it? It is a jumper.

hêk

Ev çiyê? Ev **hêke**.
Bu nêdir? Bu yumurtadır.
Что это? Это яйцо.
What is it? It is an egg.

fîl

Ev çiyê? Ev **fîle**.
Bu nêdir? Bu fildir.
Что это? Это слон.
What is it? It is an elephant.

fîrok

Ev çiyê? Ev **fîroke**.
Bu nêdir? Bu təyyarədir.
Что это? Это самолёт.
What is it? It is a plane.

gizêr

Ev çiyê? Ev **gizêre**.
Bu nêdir? Bu kökdür.
Что это? Это морковь.
What is it? It is a carrot.

gêzî

Ev çiyê? Ev **gêziye**.
Bu nêdir? Bu süpürgədir.
Что это? Это веник.
What is it? It is a broom.

pê

Ev çiyê? Ev **pêye**.
Bu nêdir? Bu ayaqdır.
Что это? Это пятка.
What is it? It is a heel.

kêr

Ev çiyê? Ev **kêre**.
Bu nêdir? Bu bıçaqdır.
Что это? Это нож.
What is it? It is a knife.

fînd

Ev çiyê? Ev **fînde**.
Bu nêdir? Bu şamdır.
Что это? Это свеча.
What is it? It is a candle.

zerafe

Ev çiyê? Ev **zerafeye**.
Bu nêdir? Bu zürafədir.
Что это? Это жираф.
What is it? It is a giraffe.

gore

Ev çiyê? Ev **goreye**.
Bu nêdir? Bu corabdır.
Что это? Это носки.
What is it? It is a stocking.

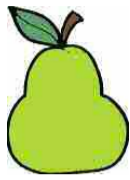

guh

Ev çiyê? Ev **guhe**.
Bu nêdir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо..
What is it? It is an ear.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Hh

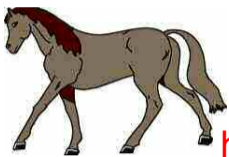
hirmê

Ev çîye? Ev hirmêye.
Bu nêdir? Bu armuddur.
Что это? Это груша.
What is it? It is a pear.

hirc

Ev çîye? Ev hircê.
Bu nêdir? Bu ayıdır.
Что это? Это медведь.
What is it? It is a bear.

hesp

Ev çîye? Ev hespe.
Bu nêdir? Bu atdır.
Что это? Это лошадь.
What is it? It is a horse.

hêştir

Ev çîye? Ev hêştire.
Bu nêdir? Bu dævêdir.
Что это? Это верблюд.
What is it? It is a camel.

li

dil

Ev çîye? Ev dile.
Bu nêdir? Bu ürêkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

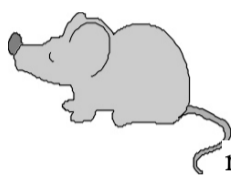
lepik

Ev çîye? Ev lepîke.
Bu nêdir? Bu əlcêkdir.
Что это? Это перчатки.
What is it? It is gloves.

ling

Ev çîye? Ev linge.
Bu nêdir? Bu qıçdır.
Что это? Это нога.
What is it? It is a leg.

mişk

Ev çîye? Ev mişke.
Bu nêdir? Bu siçandır.
Что это? Это мышь.
What is it? It is a mouse.

îi

dîk

Ev çîye? Ev dîke.
Bu nêdir? Bu xoruzdur.
Что это? Это петух.
What is it? It is a cock.

îsot

Ev çîye? Ev îsote.
Bu nêdir? Bu bibardır.
Что это? Это перец.
What is it? It is a pepper.

gustîl

Ev çîye? Ev gustîle.
Bu nêdir? Bu üzükdür.
Что это? Это кольцо.
What is it? It is a ring.

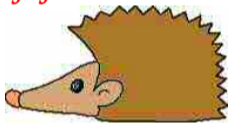

keştî

Ev çîye? Ev keştîye.
Bu nêdir? Bu gêmîdir.
Что это? Это пароход.
What is it? It is a ship.

Jj

jûjî

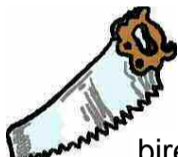
Ev çîye? Evjûjîye.
Bu nêdir? Bu kirpidir.
Что это? Это ёжик.
What is it? It is a hedgehog.

roj

Ev çîye? Ev roje.
Bu nêdir? Bu günêşdir.
Что это? Это солнце.
What is it? It is the sun.

Kk

birek

Ev çîye? Ev bireke.
Bu nêdir? Bu mişardır.
Что это? Это пила.
What is it? It is a saw.

kûsî

Ev çîye? Ev kûsiye.
Bu nêdir? Bu bağadır.
Что это? Это черепаха.
What is it? It is a tortoise.

lêv

Ev çîye? Ev lêve.
Bu nêdir? Bu dodaqdir.
Что это? Это губы.
What is it? It is a lip.

lîmon

Ev çîye? Ev lîmone.
Bu nêdir? Bu limondur.
Что это? Это лимон.
What is it? It is a lemon.

rojname

Ev çîye? Ev rojnameye.
Bu nêdir? Bu qəzetdir.
Что это? Это газета.
What is it? It is a newspaper.

kevjal

Ev çîye? Ev keviale.
Bu nêdir? Bu xərcəngdir.
Что это? Это краб.
What is it? It is a crayfish.

kund

Ev çîye? Ev kunde.
Bu nêdir? Bu bayquşdur.
Что это? Это сова.
What is it? It is an owl.

kevçî

Ev çîye? Ev kevçîye.
Bu nêdir? Bu qaşığıdır.
Что это? Это ложка.
What is it? It is a spoon.

xezal

Ev çîye? Ev xezale.
Bu nêdir? Bu seyrandır.
Что это? Это джейран.
What is it? It is a deer.

kûlî

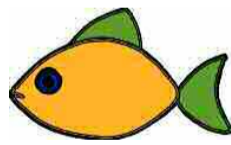
Ev çîye? Ev kûliye.
Bu nêdir? Bu çəyirtkədir.
Что это? Это саранча.
What is it? It is a grasshopper.

Mm

mûz

Ev çîye? Ev mûze.
Bu nêdir? Bu banandır.
Что это? Это банан.
What is it? It is a banana.

masî

Ev çîye? Ev masîye.
Bu nêdir? Bu balıqdır.
Что это? Это рыба.
What is it? It is fish.

Nn

nan

Ev çîye? Ev nane.
Bu nêdir? Bu çörəkdir.
Что это? Это хлеб.
What is it? It is bread.

trên

Ev çîye? Ev trêne.
Bu nêdir? Bu qatardır.
Что это? Это поезд.
What is it? It is a train.

ode

Ev çîye? Ev Odeye.
Bu nêdir? Bu otaqdır.
Что это? Это комната.
What is it? It is a room.

otobûs

Ev çîye? Ev Otobûse.
Bu nêdir? Bu avtobusdur.
Что это? Это автобус.
What is it? It is a bus.

gamêş

Ev çîye? Ev gamêşe.
Bu nêdir? Bu samışdır.
Что это? Это буйвол.
What is it? It is a buffalo.

meymûn

Ev çîye? Ev meymûne.
Bu nêdir? Bu meymundur.
Что это? Это обезьяна.
What is it? It is a monkey.

hûrbivîn

Ev çîye? Ev hûrbivîne.
Bu nêdir? Bu zərrəbındır.
Что это? Это лупа.
What is it? It is a magnifying-glass.

reng

Ev çîye? Ev reñge.
Bu nêdir? Bu boyadır.
Что это? Это краска.
What is it? It is a colour.

sol

Ev çîye? Ev sole.
Bu nêdir? Bu ayaqqabıdır.
Что это? Это обувь.
What is it? It is a shoe.

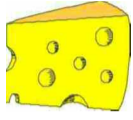

top

Ev çîye? Ev tOpe.
Bu nêdir? Bu topdur.
Что это? Это мяч.
What is it? It is a ball.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Pp

penîr

Ev çiyê? Ev penîre.
Bu nêdir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

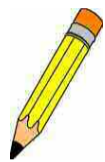
pîvaz

Ev çiyê? Ev pîvaze.
Bu nêdir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is an onion.

perçemek

Ev çiyê? Ev perçemeke.
Bu nêdir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

pênûs

Ev çiyê? Ev pênûse.
Bu nêdir? Bu qələmdir.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Qq

beq

Ev çiyê? Ev beqe.
Bu nêdir? Bu qurbağadır.
Что это? Это лягушка.
What is it? It is a frog.

Ev çiyê? Ev qaze.
Bu nêdir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

meqes

Ev çiyê? Ev meqese.
Bu nêdir? Bu qaçıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

portqal

Ev çiyê? Ev portqale.
Bu nêdir? Bu portağaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is an orange.

Rr

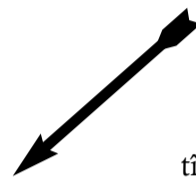
şêr

Ev çiyê? Ev şêre.
Bu nêdir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

kêwrîşk

Ev çiyê? Ev kêwrîşke.
Bu nêdir? Bu dovşandır.
Что это? Это заяц.
What is it? It is a rabbit.

tîr

Ev çiyê? Ev tîre.
Bu nêdir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is an arrow.

rovî

Ev çiyê? Ev roviye.
Bu nêdir? Bu tülküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Ss

sêv

Ev çiyê? Ev sêve.
Bu nêdir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is an apple.

stêrk

Ev çiyê? Ev stêrke.
Bu nêdir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звезды.
What is it? It is a star.

şûr

Ev çiyê? Ev şûre.
Bu nêdir? Bu qilncdır.
Что это? Это меч.
What is it? It is a sword.

şeh

Ev çiyê? Ev şeye.
Bu nêdir? Bu daraqdır.
Что это? Это гребешок.
What is it? It is a comb.

tiîr

Ev çiyê? Ev tiriye.
Bu nêdir? Bu üzümdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

tûtî

Ev çiyê? Ev tûtiye.
Bu nêdir? Bu tutuquşudur.
Что это? Это попугай.
What is it? It is a parrot.

se

Ev çiyê? Ev seye.
Bu nêdir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

sêvik

Ev çiyê? Ev sêvike.
Bu nêdir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

şîr

Ev çiyê? Ev şîre.
Bu nêdir? Bu süddür.
Что это? Это молоко.
What is it? It is a milk.

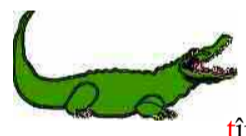
şûşe

Ev çiyê? Ev şûşeye.
Bu nêdir? Bu şüşədir.
Что это? Это стекло.
What is it? It is a glasses.

pirtûk

Ev çiyê? Ev pirtûke.
Bu nêdir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

tîmsah

Ev çiyê? Ev tîmsahe.
Bu nêdir? Bu tîmsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodile.

Uu

utî

Ev çiyê? Ev utiye.
Bu nêdir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is an iron.

guh

Ev çiyê? Ev guhe.
Bu nêdir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is an ear.

Ûû

bilûr

Ev çiyê? Ev bilûre.
Bu nêdir? Bu tütəkdir.
Что это? Это свирель.
What is it? It is a pipe.

brûsk

Ev çiyê? Ev brûske.
Bu nêdir? Bu ıldırımır.
Что это? Это молния.
What is it? It is a lightning.

Vv

çav

Ev çiyê? Ev çave.
Bu nêdir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

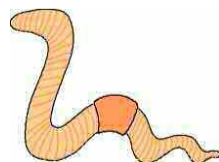
keVok

Ev çiyê? Ev keVoke.
Bu nêdir? Bu göyörçindir.
Что это? Это голубь.
What is it? It is a pigeon.

gul

Ev çiyê? Ev gule.
Bu nêdir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.

kurm

Ev çiyê? Ev kurme.
Bu nêdir? Bu qurddur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

çûk

Ev çiyê? Ev çûke.
Bu nêdir? Bu quşdur.
Что это? Это птица.
What is it? It is a sparrow.

dupişk

Ev çiyê? Ev dupişke.
Bu nêdir? Bu əqrəbdir.
Что это? Это скорпион.
What is it? It is a skorpion.

bivir

Ev çiyê? Ev bivire.
Bu nêdir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is an axe.

berçavik

Ev çiyê? Ev berçavike.
Bu nêdir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки.
What is it? It is glasses.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBƏ-ALFABÊYA BI FERHENG

Ww

w erdek

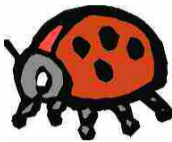

wêne

Ev çîye? Ev werdeke.
Bu nêdir? Bu ökdêkdir.
Что это? Это утка
What is it? It is a duck.

Ev çîye? Ev wêneye.
Bu nêdir? Bu şəkildir.
Что это? Это картина
What is it? It is a map.

Xx

xalxalok

xanî

Ev çîye? Ev xalxaloke.
Bu nêdir? Bu arabüzendir.
Что это?
Это божья коровка.
What is it? It is a lady-bird.

Ev çîye? Ev xanîye.
Bu nêdir? Bu evdir.
Что это? Это дом.
What is it? It is a home.

Yy

xîyar

heyve

Ev çîye? Ev xîyare.
Bu nêdir? Bu xiyardır.
Что это? Это огурец.
What is it?
It is a cucumber.

Ev çîye? Ev heyve.
Bu nêdir? Bu aydır.
Что это? Это луна.
What is it? It is a moon.

ew r

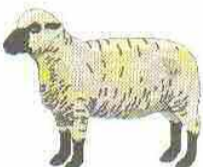
kew

Ev çîye? Ev ewre.
Bu nêdir? Bu buluddur.
Что это? Это туча.
What is it? It is a cloud.

Ev çîye? Ev kewe.
Bu nêdir? Bu kəklıdır.
Что это? Это цесарка
What is it? It is a partridge.

xaç

berx

Ev çîye? Ev xaç e.
Bu nêdir? Bu xaçdır.
Что это? Это крест.
What is it? It is a cross.

Ev çîye? Ev berxe.
Bu nêdir? Bu quzudur.
Что это? Это баран.
What is it? It is a sheep.

yek

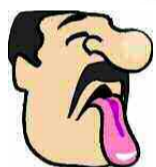

çiya

Ev çîye? Ev yeke.
Bu nêdir? Bu birdir.
Что это? Это единица.
What is it? It is a one.

Ev çîye? Ev çiyaye.
Bu nêdir? Bu dağdır.
Что это? Это горы.
What is it? It is a mountain.

Zz

ziman

zengil

Ev çîye? Ev zimane.
Bu nêdir? Bu dildir.
Что это? Это язык.
What is it? It is a tongue.

Ev çîye? Ev zengile.
Bu nêdir? Bu zəngdir.
Что это? Это звонок.
What is it? It is a bell.

zerik

derzi

Ev çîye? Ev zerike.
Bu nêdir? Bu vedrêdir.
Что это? Это ведро.
What is it? It is a bucket.

Ev çîye? Ev derziye.
Bu nêdir? Bu iynêdir.
Что это? Это игла.
What is it? It is a needle.

ALFABÊ

N b/s	KURDÎ		Azerî	DİKARÎ BIXWÎNÎ
	ya bi tîpên latinî	ya bi tîpên kirilî	Latinî	
1	Aa	Aa	Aa	Artêş, armanc, av, agir, azadî, adar, azerî, aram, artêş,
2	Bb	Бб	Bb	Bazîd, beran, berf, Baran, ba, bahoz, berbang, bedew, berx
3	Cc	Цц	Cc	Cûdî, cêr, ceş, Decle, Cefer, Cemîl, cêv, Cello,
4	Çç	Чч	Çç	Çekdar, çem, çar, çepik, çav, çeleng, çil,
5	Dd	Дд	Dd	Dayîk, dewr, dar, dest, Dara, dû, deh, defter, don, dîwar, dinê
6	Êê	Ее	Ee	Êlnûr, êvar, êzîng, êş, êlek, Êldar,
7	Ee	Яя	Əə	Enî, ewr, erê, Ewreman, Elî, elek, Elegez, Erzurum,
8	Ff	Фф	Ff	Ferat, frtone, Fariz, fil, fûtbol, Ferman, Firat, Fatma
9	Gg	Гг	Gg	Gerîlla, Gebar, genim, gellî, germ, golig, gore, goh
10	Hh	Нн	Hh	Hewlêr, havîn, hirç hêsir, hewar, havîn, hurmê, hesp
11	Îî	Ии	Ii	Îsal, îni, bîr, pîr, sîr, Îdrîs, Îsa, îcar, valî, Îbrahîm, Îran
12	Ii	Ьь	Iı	Kirin, birin, firîn, kirîn, Miraz, mirin, minminîk,
13	Jj	Жж	Jj	Jîyan, jûjî, Nûjîn, jor, jêr, jehr, jale, jajik, Janna,
14	Kk	Кк	Kk	Kurdistan, karker, kevan, Kemal, Kerkuk, Kerem, kelem
15	Ll	Лл	Ll	Lûr, legleg, gul, bilbil, dil, Laliş, Lêyla, lazim, lempe, limon
16	Mm	Мм	Mm	Mîdîa, merd, mêr, mêvan, masî, meş, Misir,
17	Nn	Нн	Nn	Nan, nêrî, nig, Nîva, nevî, ner, nav, nas, hinar, Hesên,
18	Oo	Оо	Oo	Osê, Oskan, dor, sor, Oric, ode, orxan, Oslo, Duhok
19	Pp	Пп	Pp	Par, piling, pîr, pola, pis, Paşa, Perîşan, pitî, petek, perçe
20	Qq	Qq	-	Quling, qawe, qîr, qelem, qaîş, qat, qeysî, Qasim, qesir, qend
21	Rr	Рр	Rr	Ro, Rostem, zer, ber, gerîlla, reş, ru, rast, ram, aram, zirav
22	Ss	Сс	Ss	Serok, Sîpan, Sencar, sêv, sor, sût, serî, saz, serbaz, Sefer, sê
23	Şş	Шш	Şş	Şoreş, şev, şe, şene, şêr, şûr, şapik, şalik, şirîn, sekir, şewaq
24	Tt	Тт	Tt	Tîr, tîrêj, tam, tas, tî, tendûr, Temam, temaşe, tîfing, top,
25	Ûû	Уу	Uu	Kûr û dûr, pênuş, hûr, şûr, nûr, bûyîn, çûyîn, bûyar
26	Ûu	Юю	Ûü	Gul, sur, dudu, guh, buhur, kurd, Kurdistan, guhdar, nuh
27	Vv	Вв	Vv	Vala, vrvêşî, vira, vîalî, av, valî, vajî, Vagîf, Van, vala, eva
28	Ww	Ww	-	War, welat, Weçîh, weşandin, Xwedê, Wezîr, Wekîl, walî
29	Xx	Хх	Xx	Xiyal, xewn, xanî, xurtî, Xelîl, xalo, xatî, Xalid, xaç, xêr, xas
30	Yy	Йй	Yy	Yasin, Yusif, Yagub, Yasemen, yeqîn, Yehya, yarmarka
31	Zz	Зз	Zz	Zozan, zer, zêr, zor, zengil, zend, zîv, zelal, Zîver, zêytûn

Сирия передала Ираку пятьдесят задержанных боевиков ИГ

Объединенное оперативное командование силами безопасности Ирака в субботу приняло 50 задержанных на территории Сирии боевиков террористической организации "Исламское государство" с иракским гражданством, говорится в сообщении информационно-службы силовых структур Ирака. "Передача террористов происходила через пограничный переход Рабия на границе с Сирией, Федеральное агентство разведки и расследований министерства внутренних дел приняло их с целью завершения необходимых процедур против них", - отмечается в сообщении. В пятницу, по сообщению информационного агентства Shafaq, около 150 семей членов ИГ* из 620 человек, в основном женщины и дети, прибыли в провинцию Найнава на севере Ирака из сирийского лагеря Аль-Холь. Иракское правительство с прошлого года начало перемещение содержащихся в лагере в сирийской пустыне членов семей подозреваемых в связях с ИГ* иракцев.

kurdistan.ru

Hazırladı İsmayıl TAHİR

"Миллионный марш" садристов назначен на субботу

Иракское "Движение садристов" заявило, что в следующую субботу, 20 августа, в Багдаде пройдет "миллионный марш" его сто-

ронников. Шествие начнется на площади Тахрир, а затем направится к главной площади Великих торжеств.

Глава "Движения садристов", влиятельный политический и шиитский религиозный деятель Муктада ас-Садр вчера вечером призвал к проведению "миллионного марша" в столице Ирака на фоне накала политической напряженности между шиитскими группировками.

Садр призвал иракцев всех городов присоединиться к протестам и выдвинул ультиматум Высшему судебному совету о роспуске парламента до 19 августа.

Однако Совет уже 14 августа заявил, что роспуск законодательного органа не входит в его компетенцию. kurdistan.ru

СДС приостанавливают совместные с Коалицией операции в знак протеста против турецких атак

Возглавляемые курдами "Сирийские Демократические Силы" (СДС) приостановили операции против "Исламского государства" (ИГ), проводимые совместно с Международной коалицией по борьбе с ИГ. Таким образом СДС выражают протест против усиливающихся турецких атак на северо-востоке Сирии.

Как сообщил в интервью "BasNews" местный источник, решение было принято после того, как несколько бойцов и командиров СДС были убиты и ранены в результате авиаударов Турции за последние две недели.

"Приостановка военных операций с Международной коалицией — это способ, которым СДС оказывает давление на Турцию, чтобы она прекратила свои атаки", — сказал источник.

Турция считает сирийских курдских бойцов северо-востока Сирии ответвлением турецкой "Рабочей партии Курдистана" (РПК), которую Анкара причисляет к террористическим организациям.

В конце июля в результате турецкого авиаудара по автомобилю недалеко от Камышлы на северо-востоке Сирии погибли трое бойцов СДС, в том числе Сальва Юсук — заместитель командующего курдскими силами и координатор совместных операций СДС и коалиционных сил.

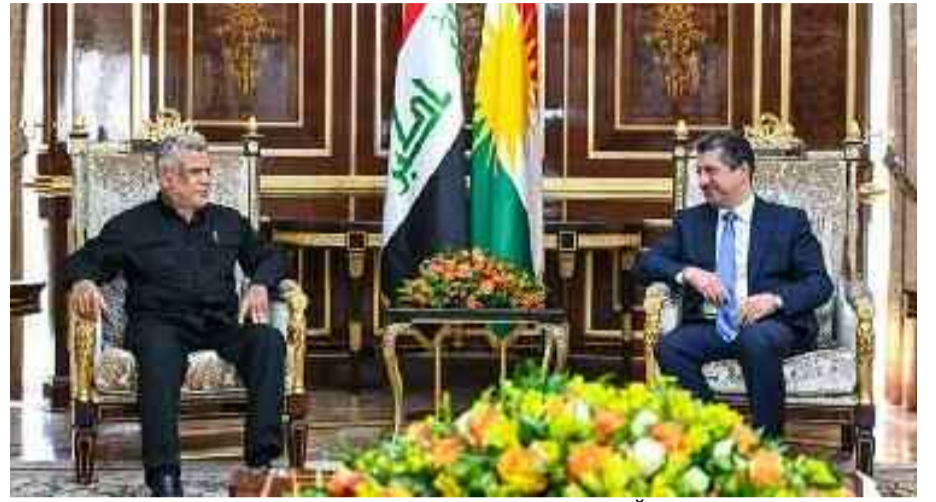
Центральное командование США вскоре осудило нападение и заявило, что "Сальва был критически важным лидером СДС, который руководил силами в боевых действиях против ИГИЛ с момента разгара борьбы за разгром гнусной идеологии на северо-востоке Сирии в 2017 году".

Премьер-министр: Власти Курдистана поддерживают диалог о восстановлении доверия между всеми иракскими сторонами

Региональное правительство Курдистана (КРГ) поддерживает диалог для восстановления доверия между всеми иракскими компонентами, заявил в воскресенье, 14 августа премьер-министр Масрур Барзани во время встречи с иракским политиком и главой альянса "Фатх" Хади аль-Амери. На встрече, состоявшейся в Эрбиле, стороны обсуждали последние события в Багдаде.

"Премьер-министр Барзани выразил поддержку Регионального правительства Курдистана диалогу на основе взаимного признания и укрепления доверия между всеми составляющими Ирака", — говорится в сообщении канцелярии премьер-министра. "Глава альянса "Фатх" обратил внимание на важность Курдистана и его лидерства в политических рамках Ирака и призвал все стороны в стране к диалогу, чтобы вывести страну из ее нынешнего затруднительного положения".

"Мы должны восстановить доверие между всеми иракскими группами, принять друг друга и

начать содержательные переговоры, чтобы противостоять многим проблемам страны", заявил премьер-министр Барзани после встречи.

Он также подтвердил готовность КРГ помочь политическим партиям в переговорах, и отметил, что конституция "может разрешить все споры".

Согласно пресс-релизу, в ходе встречи премьер-министр заявил, что у всех иракцев есть общие интересы, которые должны слу-

жить основой для сотрудничества.

"Премьер-министр Барзани также подчеркнул, что выполнение Конституции отвечает интересам всех иракцев и выведет страну на правильный путь".

Амери, которого сопровождала делегация иракской шиитской "Координационной структуры", в которую входит "Фатх", прибыл в Эрбиль 14 августа и также встретился с главой "Демократической партии Курдистана" (ДПК) Масудом Барзани. kurdistan.ru

Ирак: Казими пригласил всех политических лидеров на встречу в Багдаде, Садр ответил отказом

Премьер-министр Ирака Мустафа аль-Казими пригласил всех политических лидеров на встречу в Багдаде, чтобы начать национальный диалог для разрешения политического кризиса в стране.

Встреча запланирована на среду, 17 августа, в здании Совета министров. Обсуждение будет сосредоточено на путях выхода из политического тупика.

Премьер-министр выступил с этим заявлением после сегодняшнего заседания кабинета министров, на котором он также заверил иракский народ, что государственные учреждения и службы безопасности, а также военные ведомства решили не быть сторо-

ной в каких-либо политических спорах, и добавил, что "наше внимание сосредоточено на предотвращении любого воздействия политического кризиса на интересы и безопасность людей".

Заявление Казими прозвучало на фоне усиления напряженности между "Движением садристов" и проиранской "Координационной структурой". Садристы требуют роспуска парламента и проведения досрочных выборов, а "Координационная структура" отвергает этот план. Сообщается, что лидер "Движения садристов" Муктада ас-Садр уже отклонил приглашение премьер-министра, дав понять, что не будет участвовать ни в

каких встречах, на которых присутствуют лидеры "Координационной структуры".

Также сегодня Садр отложил назначенную на субботу массовую акцию протеста своих сторонников.

"Мы продолжим наши реформы и революцию против вашей коррупции", — сказал шиитский лидер. "Если вы делаете ставку на гражданскую войну, я ставлю на мир между народами Ирака. Кровь иракцев для меня важнее всего".

Отсрочка произошла после того, как политические соперники Садра, в том числе несколько лидеров "Координационной структуры", также попросили своих сторонников в субботу выйти на улицы в знак протеста.

Садр косвенно указал, что он принял решение избегать столкновений между его сторонниками и сторонниками своих соперников, поскольку это может спровоцировать вооруженный конфликт и в конечном итоге привести к гражданской войне.

"Я отложу субботние демонстрации на неопределенный срок, чтобы сорвать ваш гнусный план, предотвратить пролитие крови иракцев и спасти их от вашей коррупции", — сказал он. kurdistan.ru

Пешмерга и иракская армия начали совместную операцию против ИГ

Силы пешмерга Иракского Курдистана 18 августа начали совместную с иракской армией операцию по очистке территорий между провинциями Салахаддин и Дияла от боевиков "Исламского государства" (ИГ).

Силы пешмерга были мобилизованы рано утром для зачистки сельских районов вокруг Ханакина на севере провинции Дияла. Иракская армия начала поиски остатков ИГ в беспокойных районах на севере провинции Салахаддин. Операция распространяется также на горные районы между курдскими городами Кифри и Туз-Хурмату, которые использовались боевиками ИГ для укрытия и организации терактов. Уже в первые часы операции было обнаружено несколько укрытий и туннелей боевиков. kurdistan.ru

16 августа – дата основания ДПК и день рождения ее лидера, Масуда Барзани

76 лет назад, 16 августа 1946 года, в Багдаде состоялось подпольное собрание представителей курдских групп, которое вошло в историю как I съезд "Демократической партии Курдистана" (ДПК). В этот же день главнокомандующий курдской армии Мустафа Барзани и его жена Хамаэль Хан праздновали рождение сына, Масуда, в Мехабадской республике – первом независимом курдском государстве.

"Я был рожден в тени курдского флага в Мехабаде и я готов служить и умереть ради этого флага," – скажет Масуд Барзани впоследствии.

Однако скоро Мехабадская республика пала, Мустафа Барзани оказался в эмиграции в СССР, а его жена с маленьким сыном возвратилась в Ирак, где была сослана в южные районы страны, а затем вернулась в дом своего отца. До 12 лет Масуд Барзани воспитывался в семье своего деда по материнской линии и лишь мечтал об отце, которого он никогда не видел, но который после событий 1943-1946 годов был известен в Курдистане и далеко за его пределами как легендарный, почти мифический герой-повстанец.

В 1958 году монархия пала, и подросток Масуд впервые увидел своего отца. С тех пор, они не расставались до смерти Мустафы Барзани.

Вскоре после начала Сентябрьского восстания, 16-летний Масуд упрямил отца принять его в пешмерга. Потом походы и сражения первых лет восстания сменились для Масуда ответственной партийной работой – он был назначен директором партизанской радиостанции, а затем получил задание организовать повстанческую службу разведки "Парастин".

За плечами Барзани и его партии более 70 лет подполья, вооруженной борьбы и мирного политического строительства. "Демократию Ираку, автономию Курдистану!" – таков был лозунг, провозглашенный Политбюро ДПК в период правления диктаторских режимов в Багдаде. "Курдистан или смерть!" – гласил другой лозунг, автором которого был ее глава и легендарный полководец Мустафа Барзани.

За это время партия испытала победы и поражения, общенациональный подъем 60-х годов, когда ДПК стала воистину всенародной общекурдской партией, и тяжелый кризис курдского национального движения второй половины 70-х годов, наступивший после поражения Сентябрьского восстания.

В этой тяжелой ситуации Масуд оставался верной опорой своего отца. Он сопро-

вождал его в США, куда Мустафа Барзани направился для лечения своей смертельной болезни, и после кончины Моллы Мустафы в 1979 году занял его место в качестве лидера партии.

"Это большая честь слу-

жить своему народу и ДПК. Я надеюсь продолжать политику и работу основателя ДПК Мустафы Барзани для мира, свободы и демократии," – заявил Масуд Барзани при вступлении в должность председателя ДПК. Бесшумно оставаясь на этом посту, Масуд Барзани завоевал репутацию мудрого политика и опытного дипломата, унаследовавшего в этом отношении способности своего отца.

В 2005 году Масуд Барзани был избран первым президентом Иракского Курдистана и переизбранный в 2010 году всенародным голосованием.

В августе 2014 года Иракский Курдистан был атакован террористическим "Исламским государством" (ИГ), к тому времени уже захватившим иракский Мосул, покинутый иракской армией. Но в сотрудничестве с международной антиисламистской коалицией и иракской армией, под руководством главнокомандующего Масуда Барзани курдские силы пешмерга смогли очистить земли Курдистана от террористов.

На фоне войны с ИГ, наплыва около двух миллионов беженцев и ВПЛ, при прекращении выплат курдского бюджета Ираком и связанным с этим экономическим кризисом, Барзани делает еще один важный шаг, характеризующий его как мудрого и взвешенного руководителя. Зимой 2017 года, чтобы примерить курдские партии, спорящие о продлении полномочий президента, Барзани заявил, что больше не станет выдвигать свою кандидатуру на следующих выборах, и предлагает назначить своего временного приемника, которому пообещал всячески помогать в работе. К сожалению, это не помогло партиям прийти к согласию и назначить исполняющего обязанности президента. Барзани остался на своем посту, объявив, что уйдет после назначенных на ноябрь 2017 выбо-

ров.

Весной 2017 года, готовящийся завершить карьеру Барзани, решил на последний и самый важный в своей жизни и в истории Курдистана шаг – он призвал к проведению референдума о неза-

висимости.

Право народов на самоопределение является одним из основных принципов международного права и оно закреплено в Уставе ООН. Иракские курды не являются сепаратистами, они до последнего боролись за создание нового демократического Ирака. Масуд Барзани длительное время играл роль посредника в противостоянии шиитских и суннитских политических сил арабской части страны и помогал им преодолевать правительственные кризисы. Но ответом было полное игнорирование правительствами Малики/Абади интересов курдов, саботаж положений конституции и Эрбильских соглашений. К 2017 году развязанная шиитской верхушкой в Багдаде гражданская война с суннитами и предательство курдов летом 2014 года в ходе нашествия террористов ИГ окончательно дискредитировали центральное правительство в глазах не только курдов, но и большинства иракцев. Курдистан задыхался в тисках Багдада.

Предложение Барзани в мае 2017 года было поддержано всеми курдскими партиями, за исключением "Горран", конфликт которой с ДПК в 2015 году привел к приостановке работы парламента Курдистана. "Горран" – единственная партия Курдистана, открыто заявившая о своем нежелании проведения референдума, называя его "преждевременным" и требуя консенсуса с Багдадом. Но похоже высказывания робко делали и некоторые лидеры "Патриотического союза Курдистана" (ПСК).

Отложить референдум "до более подходящего времени" просили также США и Европейский Союз.

"Когда же придет подходящее время для референдума? Если мы будем ждать одобрения других, то подходящее время не настанет для нас никогда. Только народ Курдистана имеет право

определять время референдума", отвечал Барзани.

25 сентября 2017 года был проведен судьбоносный референдум о независимости курдского региона Ирака. Его результаты стали ошеломительными – более 92 процентов голосов, в том числе жителями спорных территорий, были отданы в поддержку независимости Курдистана. Еще более ошеломляющей стала реакция на него Ирака, соседних стран и мирового сообщества.

Ирак, Иран и Турция выступили против референдума, и наложили на курдский регион ряд экономических и политических санкций, включая запрет на международные авиарейсы и закрытие пограничных переходов. А 16 октября армия Ирака и про-иранские шиитские силы "Хашд аш-Шааби" начали наступление на курдские силы пешмерга в Киркуке и на других спорных территориях. Добиться успеха в вытеснении сил пешмерга им помогла тайная сделка, заключенная Багдадом и Тегераном с фракцией внутри ПСК, которая согласилась отвести свои войска в обмен на обещание личных выгод. Этот день курды назвали "предательством 16 ноября". Наступление иракских сил привело к перемещению почти 200 000 курдских жителей спорных территорий. Оставшиеся стали подвергаться грабегам, насилию и убийствам. Шиитские ополченцы разграбили, сожгли и взорвали сотни объектов, принадлежащих курдским гражданам. Дома, покинутые курдами стали заселяться семьями боевиков "Хашд аш-Шааби" и арабами из южных пустынь Ирака, как это делал в свое время Саддам Хусейн. Местные курдские чиновники, и люди, голосовавшие за независимость стали подвергаться увольнению. Флаг Курдистана был снят со всех зданий Киркука, а 6 декабря, на мероприятии исламской партии "Дава" премьер-министр Ирака Хейдар аль-Абади назвал вторжение иракских сил на другие спорные курдские территории таким же важным достижением, как и победа над ИГ.

Международное сообщество и "друзья" Курдистана выразили лишь свою обеспокоенность по поводу происхождения. Курдистан был принесен в жертву сомнительной "стабильности" Ближнего Востока.

"Мы думали, что люди, которые в голос говорили нам, что они наши друзья, и будут поддерживать нас, что они поддержат нас, или не станут молчать. Но было ясно, что мы остались одни с нашими горами. Мало того, что они не поддержали пешмерга, но пешмерга мучени-

чески погибали от их оружия, а они смотрели, не делая ничего", скажет Барзани об этих событиях.

Отвечая на вопрос "CNN" о том, стоил ли референдум потерянных территорий, которые Багдад захватил с 16 октября, Барзани сказал, что в голосовании за независимость выбор для курдов состоял в том, чтобы поступиться волей или временно потерять некоторые территории.

"Если бы мы потеряли нашу волю, это было бы намного больше, чем временно потерять некоторые из областей. Но, если бы нам пришлось выбирать между потерей нашей воли и потерей надежды нашей нации или понести некоторые другие потери, мы выбираем не терять волю и честь нашего народа".

Прошедший референдум сделал Курдистан на 20 дней свободным, а курдов – самой счастливой нацией мира. После этого Ирак, соседние страны и мир показали, сколько стоят их партнерство, их дружба и их демократия. Референдум не отбросил Курдистан назад, – он показал, сколько, на самом деле, курдов, преданных своей земле, и сколько этой земли они способны защитить своими собственными силами. В этом новом испытании ДПК показала себя как достойный приемник идеи славной Мехабадской республики, знамя которой некогда вручил основателю партии Мустафе Барзани легендарный Кази Мухаммед.

В ноябре 2017 года Масуд Барзани, как и обещал, сложил свои полномочия в качестве президента региона, оставшись главой ведущей партии Курдистана и самым признанным на международном уровне курдским лидером. Сейчас, спустя почти два года со дня проведения референдума, Курдистан вновь наращивает развитие. Его возглавили достойные наследники – президент Нечирван Барзани и премьер-министр Масрур Барзани.

Новое правительство Ирака под руководством премьер-министра Адила Абдул-Махди, а затем следующее – под руководством Мустафы Казими, по-прежнему заявляет о своей готовности разрешить все споры с Эрбилем. Высшие иракские чиновники по-прежнему проводят консультации со своими курдскими коллегами касательно критических вопросов сосуществования федерации.

Но отважный и мудрый политик, 76-летний Масуд Барзани продолжает вести свой народ к главной курдской мечте, мечте, которой была посвящена вся его жизнь. **kurdistan.ru**

ДИПЛОМАТ

№ 31 (495) 15-21 августа 2022-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Масуд Барзани и Хади аль-Амери обсудили политические события Ирака

Курдский лидер Масуд Барзани, президент "Демократической партии Курдистана" (ДПК), 14 августа принял иракского политика, главу альянса "Фатх" Хади аль-Амери, чтобы обсудить политические события в Багдаде.

Во время встречи стороны

обменялись мнениями о политической ситуации в

Ираке. Альянс "Фатх" входит в проиранскую шиитскую "Координационную структуру", и визит Амери является попыткой последней достичь взаимопонимания с ведущей курдской партией. Визит Амери в Эрбиль состоялся после его встречи со спикером иракского парламента Мухаммедом аль-Халбуоуси, представляющим суннитов. Их встреча состоялась накануне вечером. Согласно официальным источникам, встреча Амери и Халбуоуси была также сосредоточена на политической напряженности, и вопросе возобновления заседаний в парламенте для избрании нового президента с последующим формированием нового правительства Ирака. kurdistan.ru

в стране, в том числе о препятствиях, с которыми сталкивается политический процесс. Как сказано в пресс-релизе штаба Барзани, стороны подчеркнули, что все партии Ирака должны работать над преодолением политического

Министр финансов Ирака сообщил о причинах своей отставки

Бывший министр финансов Ирака Али Аллви сообщил, что его отставка была вызвана нынешним политическим тупиком, широко распространенной коррупцией и вмешательством иностранных государств во внутренние дела Ирака. Аллви подал прошение об отставке на заседании кабинета министров в прошлый вторник, 16 августа. Его отставка была немедленно одобрена премьером Мустафой аль-Казими, который назначил министра нефти Ихсана Абдула Джаббара временным исполняющим обязанности министра финансов.

"В течение нескольких

недель после того, как я во второй раз вступил в должность министерства, я осознал ужасающий факт того, насколько ухудшилась функциональность правительства за последние 15 лет, таким образом, что политические партии, а также самоуправление заинтересованных групп практически конфисковали широкие слои государственности", — написал Аллви в своем заявлении об отставке, распространенном новостными агентствами Ирака. В письме он уточняет, что текущая экономическая ситуация в Ираке является "стабильной", а финансовые условия "хорошими" с высо-

ким балансом иностранной валюты и ожидаемым экономическим ростом в размере 10 процентов в этом году. Однако он подчеркнул, что кабинет министров располагает конституционно ограниченными полномочиями, что не позволяло его министерству "делать то, что было необходимо сделать".

Предполагается, что отставка Аллави может быть частью его подготовки к выдвижению на пост премьер-министра. Аллави вступил в должность министра финансов в мае 2020 года. Он также некоторое время занимал этот пост в 2006 году. Этот иракский политик родился в Багдаде в 1947 году в известной шиитской семье. Он окончил Массачусетский технологический институт в 1968 году со степенью бакалавра наук, имеет степень магистра в области регионального планирования Лондонской школы экономики и степень магистра делового администрирования (MBA) Гарвардского университета. kurdistan.ru

В Эрбиле открылась выставка Real Estate Invest Expo

16 августа премьер-министр Курдистана Масрур Барзани выступил на церемонии открытия выставки недвижимости Real Estate Invest Expo в Эрбиле. В работе выставки

принимают участие более 180 компаний из 12 стран.

"Я был рад услышать от компаний, участвующих в выставке, что их инженерные возможности более локальны", — сказал премьер-министр Барзани. "Во время [работы] этого кабинета мы подчеркиваем, что проекты должны учитывать генеральный план городов и что они должны служить большинству людей".

Премьер также предупредил о последствиях изменения климата в Курдистане и необходимости планирования водной безопасности при расширении городов. Масрур Барзани напомнил, что жилищные проекты не должны осуществляться за счет зеленых насаждений, требований доступности или протоколов безопасности. kurdistan.ru

Среди 64 мигрантов, пропавших без вести в Эгейском море, есть курды

Большинство мигрантов, пропавших без вести после того, как в прошлую среду в Эгейском море перевернулась лодка, являются курдами.

Согласно официальным заявлениям греческой береговой охраны, судно вышло из турецкой Анталии в направлении Италии, после чего перевернулось и затонуло у острова Карпатос в южной части Эгейского моря.

По словам главы организации по возвращению мигрантов Курдистана Бакира Али, во время трагического инцидента в лодке находились общей сложности 93 мигранта. 64 из них числятся пропавшими без вести. Поисковые операции продолжаются до сих пор. Предназначенная для рыбалки лодка затонула из-за того, что была перегружена сверх своей вместимости. kurdistan.ru

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:

TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

TAXİR СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Xüsusi müxbir:

Tariyel Cəlil

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakû Az1040, soqaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnilib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur. e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NƏŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filiali

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500